

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมทักษะทางการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ และความรู้ด้านคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยโดยแยกตามหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ)
2. ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ
3. ความรู้ด้านคำศัพท์
4. กิจกรรมเพลง
5. แผนการจัดการเรียนรู้
6. ประสิทธิภาพ
7. ดัชนีประสิทธิผล
8. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ข : 1) กล่าวว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ค 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและนำไปใช้ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ค 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ค 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ค 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพ และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

คุณภาพผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ข : 3) กล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาไว้ ดังนี้
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียง ประโยค ข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน เลือก/ระบุประโยค และข้อความตรงตามความหมายของสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน บอกใจความสำคัญ และตอบคำถามจากการฟังและอ่าน บทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า
2. พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้คำสั่ง คำขอร้อง และให้คำแนะนำ พูด/เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธ การให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่ายๆ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัว และเรื่องใกล้ตัว พูด/เขียนแสดงความรู้สึเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ

3. พุค/เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เขียนภาพแผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่างๆ ที่ฟังและอ่าน พุค/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว

4. ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพ เหมาะสม ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

5. บอกความเหมือน /ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประ โยคชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำ ตามโครงสร้างประ โยคของภาษาต่างประเทศ และภาษาไทย เปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างเทศกาล งานฉลองและประเพณีของเจ้าของภาษากับของไทย

6. ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน

7. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา

8. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ

9. มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 1,050 -1,200 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)

10. ใช้ประโยคเดี่ยวและประ โยคผสม (Compound Sentences) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ด 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำง่ายๆ ที่ฟังและอ่าน

2. อ่านออกเสียงประ โยค ข้อความ และบทกลอนสั้นๆ ถูกต้อง

ตามหลักการอ่าน

3. ระบุ/วาดภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายตรงตามความหมายของประ โยคและข้อความสั้นๆ ที่ฟัง หรืออ่าน

4. บอกใจความสำคัญ และตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา และนิทานง่ายๆหรือ เรื่องสั้นๆ

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

1. พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ใช้คำสั่ง คำขอร้อง คำขออนุญาต และให้คำแนะนำง่ายๆ
3. พูด/เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธ การให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่ายๆ
4. พูด/เขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัว และเรื่องใกล้ตัว
5. พูด/เขียนแสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว และกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็น ในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

1. พูด/เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องใกล้ตัว
2. เขียนภาพ แผนผัง และแผนภูมิแสดงข้อมูลต่างๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน
3. พูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

1. ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพ ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
2. ตอบคำถาม/บอกความสำคัญของเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง และชีวิตความเป็นอยู่ง่ายๆ ของเจ้าของภาษา
3. เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1. บอกความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประ โยค ชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำ (Order) ตามโครงสร้างประ โยค ของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย

2. บอกความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างเทศกาลและงานฉลอง
ของเจ้าของภาษากับของไทย

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ค 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระ
การเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

1. ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
และนำเสนอด้วยการพูด / การเขียน

สาระที่ ๔ ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ค 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา
ชุมชน และสังคม

1. ฟัง พูด และอ่าน/เขียนในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
และสถานศึกษา

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ
การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

1. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จะเห็นว่า
ภาษาอังกฤษเป็นอีกกลุ่มสาระหนึ่ง ที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญและสถานศึกษาต้องจัด
กิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายวิชาพื้นฐาน และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ
แต่ก็ยังพบว่าความสำเร็จในการเรียนรู้และการใช้ภาษาสื่อสารของผู้เรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่า
พอใจนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟัง-พูด และคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นทักษะ
เบื้องต้นและปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของทักษะอื่นๆ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางในการ
พัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมทักษะทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
และความรู้ด้านคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมาตรฐานและสาระการเรียนรู้หลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ทักษะการฟัง - พูดภาษาอังกฤษ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร
การฝึกทักษะการฟังและการพูดเพื่อการสื่อสาร จึงมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน
(สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. 2532 : 53) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ

ในระดับเริ่มต้น เนื่องจากทักษะการฟังและการพูดเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และการพัฒนาไปสู่ทักษะอื่นๆ ต่อเนื่องกันไป (สุจิตรา สวัสดิวงษ์. 2539 : 57) ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ทักษะการฟัง

1. ความหมายของทักษะการฟัง

นักภาษาศาสตร์ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการฟัง ไว้ดังนี้

กฤษยา แสงเดช (2545 : 132) กล่าวว่า ทักษะการฟัง เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ทักษะอื่นๆต่อไป การฟังแยกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับเริ่มต้น เน้นการฟังเสียงคำ วลี สามารถออกเสียงได้ถูกต้องและแยกความแตกต่างของเสียงต่างๆได้ ระดับที่สองเป็นการฟังประโยคและเรื่องราวเพื่อความเข้าใจ

บัญชา อึ้งสกุล (2545 : 63) ได้ให้ความหมายของการฟังว่า การฟังคำพูดหรือฟังเสียงมิใช่มุ่งเฉพาะความหมายอย่างเดียวการที่ผู้ฟังฟังคำพูดหรือเสียงและเข้าใจความหมายในสิ่งที่ผู้พูด ทำให้เป็นผู้ฟังที่ดี คือเข้าใจว่าผู้พูดพูดอะไรและพูดเกี่ยวกับอะไร

อาทิตย์ โคตรศรีวงศ์ (2546 : 8) สรุปไว้ว่า การฟังหมายถึง การรับสารหรือเสียงที่ได้ยินด้วยหูแล้วแปลความหมายจากเสียงที่ได้ยินจนเกิดความเข้าใจ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พูดได้อย่างตรงตามจุดประสงค์ การฟังมีหลายระดับและจะมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้ฟังมีสมาธิในการฟัง และรู้จักคิด วิเคราะห์ข้อมูลจากการฟัง

พรสวรรค์ สีป้อ (2550 : 151) ได้ให้ความหมายของการฟังว่า การฟัง หมายถึง ทักษะการรับ (Receptive Skill) ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร ผู้รับสารต้องประมวลข้อมูลที่ได้รับโดยใช้ความรู้เดิมและความรู้ด้านภาษา ต้องมีความสามารถในการแยกแยะ และเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูด ซึ่งต้องเข้าใจสำเนียงหรือการออกเสียง ไวยากรณ์ คำศัพท์ของผู้พูด พร้อมกับจับความหมาย การฟังข้อความแต่ละอย่างแตกต่างกัน เช่น การฟังบทสนทนาระหว่างเพื่อน ย่อมแตกต่างจากการฟังประกาศในสนามบิน เป็นต้น

ฮาซัน (Hasan. 2000 : 140) ให้ความหมายของการฟังว่า การฟังคือความสามารถที่จะบอกและเข้าใจได้ว่าผู้พูดพูดอะไรออกมา คนที่มีความสามารถในการฟัง คือ คนที่สามารถทำนายได้ว่าผู้พูดกำลังจะพูดอะไรต่อไป ถ้าหากจะเดาความหมายของคำศัพท์ที่ไม่รู้ สามารถนำความรู้ที่มีอยู่เดิมไปต่อความรู้ในเนื้อหาที่รับฟังใหม่ได้ จับประเด็นสำคัญแล้วมองข้ามสิ่งเล็กๆน้อยๆ ให้ความสำคัญไว้ในความทรงจำ ซึ่งอาจจับบันทึกเพื่อช่วยจำ นอกจากนี้ยังต้องรู้ซึ่งถึงการใช้คำเชื่อมต่างๆ เพื่อที่จะสามารถปะติดปะต่อเรื่องราวได้ทราบลักษณะการเน้นเสียง

ตามความนิยมของภาษาและสังคม รู้จักวินิจฉัยข้อมูลในขณะที่เดียวกันก็ต้องพิจารณาเจตคติ และความสนใจของผู้พูดด้วย

บล็อก และอิสเรล (Block & Israel. 2004 : 154 – 155) ให้ความหมายของการฟังว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนภาษาพูดให้เกิดความหมายขึ้นภายในใจ และเป็นการสร้างศูนย์กลางของการสื่อสารให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

อันเดอร์วูด (Underwood. 2006 : 1) ให้ความหมายของการฟังว่า เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความสนใจและความพยายามเพื่อให้ทราบความหมายของสิ่งที่ได้ยิน การฟังที่ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้ฟังต้องเข้าใจความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อเพราะความหมายของประโยคที่ผู้พูดพูดนั้นอาจมีความหมายหลายอย่าง ผู้ฟังต้องจำคำพูดและวิเคราะห์สิ่งอื่นๆ ที่ใช้เสนอข่าวสารนั้น

สรุปได้ว่า ทักษะการฟังเริ่มจากระดับของการจำแนกเสียง การแยกประเภทของการเข้าใจคำศัพท์ ประโยค และความหมายของข้อความที่ได้ยิน เมื่อผู้ฟังเข้าใจก็สามารถแสดงออกทางคำพูดได้และประสิทธิภาพของการฟัง ขึ้นอยู่กับความสนใจและความตั้งใจของผู้ฟัง เพื่อให้เข้าใจความหมายของผู้พูดอย่างชัดเจน การฟังยังเป็นกระบวนการที่ผู้ฟังจะต้องใช้ความสามารถในการเรียบเรียง ตีความ เพื่อที่จะได้เข้าใจสิ่งที่ผู้พูดพูดออกมา มีความหมายอย่างไร โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้ฟังผสมผสาน จึงจะเป็นการฟังที่สมบูรณ์

2. ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะการฟัง

วิภาดา ประสารทรัพย์ (2542 : 60-75) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนทักษะการฟัง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมการสอนทักษะการฟังเพื่อการรับรู้ ได้แก่ การสอนให้ฟังความแตกต่างของเสียงสระ หรือเสียงพยัญชนะในแต่ละคำ การสอนนักเรียนให้ฟังระดับเสียงสูง-ต่ำ ในประโยค

2. การสอนกิจกรรมการฟังเพื่อความเข้าใจ การที่จะเข้าใจเรื่องราวใดๆ ต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ ข้อมูลที่ต้องทราบส่วนมาก ได้แก่ (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อช่วยฝึกให้เกิดการพัฒนาทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 กิจกรรมก่อนการฟัง (Pre-listening Activities) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนที่จะฟังเรื่องราวจริงของบทเรียน โดยมีจุดประสงค์ที่จะให้ข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียน โดยให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับศัพท์ และ โนมิน่าวนักเรียนมาสู่บทเรียน รูปแบบ หรือเทคนิคของ

การจัดกิจกรรมก่อนการฟัง (Pre-listening Activities) การคาดการณ (Prediction) เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เดิมของตนเองมาเป็นพื้นฐานในการเดาล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์และคำศัพท์ที่จะพบในเนื้อเรื่องที่ฟัง โดยอาศัยรูปภาพ หัวข้อและชื่อเรื่อง การอภิปราย (Discussion) เป็นกิจกรรมคู่ หรือกิจกรรมกลุ่ม ที่จะช่วยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวกับบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะมีการยอมรับหรือไม่ยอมรับ การตอบกลับ ทำให้นักเรียนมีการสื่อสารกันจริง การอภิปรายของนักเรียน อาจมีข้อมูลพื้นฐานมาจากชื่อเรื่อง รูปภาพ และคำถามนำทเรียน

2.2 กิจกรรมระหว่างการฟัง (While-listening Activities) ในขั้นตอนนี้ ครูจะให้นักเรียนฟังเรื่องราวที่ครูเตรียมมาสอน ซึ่งอาจจะต้องเปิดแถบบันทึกเสียงให้นักเรียนฟังมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้แก่ักเรียนมากขึ้น ในขั้นตอนนี้ักเรียนจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ของการฟังว่า จะฟังเพื่ออะไร กิจกรรมสอนระหว่างการฟังจึงเน้นที่การช่วยสร้างกรอบความคิดให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่ฟัง และจุดประสงค์ของการฟัง โดยทำได้หลายวิธี ดังนี้ การเติมข้อความสั้นๆ ง่ายๆ ในขณะที่ได้ทำ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายหรือเขียนข้อความสั้นๆ ลงในตารางที่กำหนดให้ ในขณะที่ฟังให้นักเรียนระบุรูปภาพที่เกี่ยวกับสิ่งที่กำลังฟัง ให้นักเรียนพยายามแก้ไขคำที่สะกดผิดง่ายๆ ในขณะที่ฟัง เพื่อให้นักเรียนจะได้ตั้งใจจดจ่อกับการฟัง

2.3 กิจกรรมหลังการฟัง (Post-listening Activities) เป็นกิจกรรมที่ควรให้นักเรียนทำเป็นคู่หรือกลุ่ม เพื่อให้ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน นอกเหนือจากการตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังแล้ว มักจะเป็นการตั้งคำถาม หรือการกำหนดกิจกรรมที่นอกเหนือจากเนื้อเรื่อง (Beyond the Text) แต่ต้องอาศัยข้อมูลจากกิจกรรมก่อนและระหว่างการฟังเข้ามาช่วย ดังนี้ การอภิปราย (Discussion) การแสดงบทบาทสมมติ (Role-Play) เป็นการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติไปตามสถานการณ์ใหม่ที่กำหนดให้ เพื่อนักเรียนจะได้ฝึกภาษาเพิ่มเติม การรายงาน (Report) เป็นการให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาต่อหน้าผู้ฟัง/ผู้ชม นอกจากนักเรียนจะได้กล้าแสดงออกแล้วยังได้ฝึกภาษาอีกด้วย การเขียนรายงาน (Writing) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง เช่น การเขียนสรุปย่อ การเขียนเรียงความ เป็นต้น

กุศยา แสงเดช (2545 : 132-136) ได้เสนอกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการฟัง ทั้งการฟังทั่วไป (Casual Listening) และการฟังอย่างมีจุดหมาย (Focused Listening) ดังนี้

1. กิจกรรมที่นำสู่การฟัง

การฟังสิ่งใดๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงกับสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ นั้น ผู้ฟังจะต้องมีความรู้พื้นฐาน ภูมิหลัง และความคาดหว่วงล่วงหน้าอยู่ก่อนแล้ว ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฟังนั้นครูผู้สอนมีความจำเป็นจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสิ่งคาดหว่วง

จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางหรือสถานการณ์ได้ชัดเจน สามารถคาดการณ์ได้ก่อนที่จะฟัง การฟังของผู้สอนให้พร้อม เสนอคำศัพท์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ทบทวนคำศัพท์ประจำบทเรียนที่ผ่านมาแล้ว โดยการจัดทำรายการคำศัพท์หรือวลีให้ผู้เรียนอ่านคำถามที่เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการฟังเรื่องราว

2. กิจกรรมระหว่างการสอนทักษะฟัง

การจัดกิจกรรมการสอนฟัง มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟัง กิจกรรมระหว่างการสอนฟังเป็นสิ่งที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนปฏิบัติขณะกำลังฟังเรื่องนั้นๆ เป็นการฝึกทักษะผู้เรียนให้เข้าใจยิ่งขึ้น กิจกรรมนี้ไม่ใช่การทดสอบเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เรียนแต่อย่างใด การจัดกิจกรรมระหว่างการสอนฟังนั้น สิ่งที่สำคัญคืออย่าให้ผู้เรียนต้องเขียนมากนัก แม้แต่การให้ผู้เรียนฟังเพื่อตอบคำถาม “True/False” หรือตอบคำถามแบบเลือกตอบก็ตาม เพราะจะทำให้การฟังของผู้เรียนขาดความเข้าใจที่สมบูรณ์ ผู้เรียนจะไปสนใจในสิ่งอื่นๆ กิจกรรมที่น่าจะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมระหว่างการสอนทักษะการฟัง ได้แก่

2.1 Checking Things in a Picture ผู้เรียนมีรูปภาพคนละ 1 ภาพ และจะดูภาพของตนเอง ในขณะที่ผู้สอนกำลังอ่านข้อความอยู่นั้น แล้วกาเครื่องหมาย ✕ ลงบนบริเวณภาพที่กำหนด

2.2 Putting Pictures in Order ผู้เรียนมีรูปภาพคนละ 1 ชุด ผู้สอนอ่านข้อความ ผู้เรียนเรียงภาพที่กล่าวถึงโดยเขียนหมายเลขกำกับภาพ

2.3 Choosing a Picture การเลือกรูปภาพที่ตรงกับคำบรรยายที่ผู้สอนกำลังกล่าวถึง อาจทำเครื่องหมายใต้ภาพหรือเขียนชื่อให้ตรงกับภาพ เป็นต้น

2.4 Completing Grids and Charts ให้ผู้เรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ เช่น การเติมชื่อคน ชื่อสัตว์ สิ่งของ ซึ่งเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา แต่ต้องระวังการล้อเลียนชื่อพ่อแม่กัน การยกตัวอย่างควรระมัดระวังชื่อของบุคคลอื่นๆ ไม่ใช่ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเป็นห้องเรียน

2.5 การเดาและคาดการณ์ (Guessing and Predicting) ขณะที่ผู้เรียนกำลังฟังเรื่องราวจากครูอยู่นั้น ผู้เรียนจะตั้งสมมติฐานและเดาเรื่องราวอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมที่สามารถช่วยในการเดาเรื่องราว ได้แก่ การใช้คำถาม ดังนี้ What will happen next? What is going on? What do you think will happen next?

2.6 การแก้ไขคำผิด (Correcting Mistake) วิธีการนี้อาจใช้เรื่องจริง โดยผู้สอนให้ข้อมูลที่เป็นจริง เช่น ตัวเลข ผู้สอนอ่านเรื่องและผู้เรียนแก้สิ่งที่ต่างกับความเป็นจริง

2.7 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Completing the Picture) ให้ผู้เรียนเลือกรูปภาพและอธิบายภาพของตนเอง โดยไม่ให้คนอื่นเห็น ผู้เรียนคนอื่นๆ เขียนภาพตามที่ได้ฟังอธิบาย โดยสามารถสอบถามเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

2.8 การเขียนเส้นทาง/ทิศทาง (Following a Route) กิจกรรมนี้สามารถดำเนินการได้โดยให้ผู้เรียนฟังเกี่ยวกับการบอกทิศทาง แล้วลากเส้นบนแผนที่

2.9 Total Physical Response (TPR) เป็นกิจกรรมการสอนภาษาที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนอง (แสดงท่าทาง) เมื่อได้ยินได้ฟังภาษาหรือผู้สอนเป็นผู้พูด แล้วให้ผู้เรียนแสดงท่าทางประกอบกิจกรรมที่ผู้สอนเสนอแนะให้

กิจกรรมขณะสอนฟังที่ผู้สอนสามารถจัดเพิ่มเติม ได้แก่

1. Listen and Repeat
2. Listen and Follow Instructions
3. Listen and Compare
4. Listen and Fill in Gaps
5. Listen and Find Mistakes
6. Listen and Tick
7. Listen and Draw
8. Listen and Match
9. Listen and Find Difference
10. Listen and Act out

3. กิจกรรมหลังการฟัง

กิจกรรมภายหลังการฟัง เป็นกิจกรรมที่มุ่งหวังที่จะทำอะไรบางอย่าง ภายหลังการฟังเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จุดประสงค์ของการทำกิจกรรมเหล่านี้ ก็เพื่อการฝึกการใช้ภาษานั้นเอง กิจกรรมที่นิยมปฏิบัติภายหลังการฟัง ได้แก่ การตอบคำถามอาจจะเป็นปลายเปิด หรือแบบตัวเลือกกิจกรรมหลังการฟัง ได้แก่

3.1 การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ผู้เรียนแสดงบทบาทตามที่ได้ฟังหรือสร้างสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

3.2 กิจกรรมการแก้ปัญหาและกิจกรรมการตัดสินใจ ผู้เรียนอาศัยข้อมูลจากเรื่องที่ฟัง แก้ปัญหาที่กำหนดให้

3.3 Jigsaw เป็นการนำข้อมูลจากการฟังของหลายๆ กลุ่มมาใช้ตัดสินใจร่วมกัน ผู้สอนต้องมั่นใจว่าผู้เรียนเคยทำกิจกรรมนี้ในลักษณะอื่นๆ มาก่อนจึงจะได้ผล

3.4 การอภิปรายเกี่ยวกับอารมณ์และเจตคติของผู้พูด (Discussing Mood and Attitude of Speakers) หากผู้สอนได้จัดให้มีกิจกรรมนี้ในช่วงระหว่างกิจกรรมการฟัง (While-listening Activities) ไปบ้างแล้วบางส่วน จะเป็นการดีขึ้น หากผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปรายเพิ่มเติมในแง่อื่นเกี่ยวกับคำถาม เช่น How do you think the speakers in this dialogue are feeling? Why? What gives you clues to this? How do you know? คำตอบอาจจะเป็นคำหรือประโยคสั้นๆ เช่น afraid, alone, hungry, happy, sad, etc.

3.5 การเขียนตามคำบอก (Dictation) กิจกรรมนี้หากผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองโดยตลอด จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ในทางตรงกันข้าม หากกิจกรรมส่วนใหญ่ผู้เรียนมีส่วนในการดำเนินการ ไม่ว่าจะโดยกลุ่มหรือเดี่ยว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกสนานและ ทำท่าย เช่น ผู้เรียนเป็นผู้อ่านเรื่อง ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมความเร็ว/ช้า ผู้เรียนเป็นผู้ผลิตเอง ผู้เรียนเป็นผู้ตรวจสอบ/แก้ไขเรื่องที่เพื่อนผลิตขึ้น เป็นต้น

พรสวรรค์ ศรีป้อ (2550 : 155) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนฟัง

กิจกรรมก่อนการฟังมีประโยชน์ต่อทั้งผู้สอนและผู้เรียน สำหรับผู้สอน กิจกรรมก่อนการฟัง ทำให้ผู้สอนได้ประเมินความรู้เดิมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้ฟัง รวมทั้ง ประเมินความรู้ทางภาษา นอกจากนั้นยังสามารถให้ความรู้ภูมิหลังที่จำเป็นต่อความเข้าใจในการฟัง แก่ผู้เรียน เช่น ข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อความที่จะได้ฟัง เป็นต้น สำหรับผู้เรียน กิจกรรมก่อนการฟังมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นความสนใจ สร้างความมั่นใจ และทำให้การฟังของผู้เรียนง่ายขึ้นกิจกรรมก่อนการฟังสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ การเตรียมคำศัพท์ ทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง และให้เดาเรื่องที่จะฟัง

1.1 การเตรียมคำศัพท์ ได้แก่ สอนคำศัพท์และสำนวนที่จำเป็นในการฟัง จุดประสงค์ของการสอนศัพท์ในการฟังนี้ ไม่ใช่ต้องการให้ผู้เรียนท่องจำคำศัพท์ได้ แต่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ความหมายเพื่อฟังได้เข้าใจ

1.2 ทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมต่อไปนี้เป็นกิจกรรมทบทวนความรู้เดิม

1.2.1 ให้ทำแบบทดสอบสั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นแบบถูก-ผิด (True-False) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) หรือการตอบคำถามสั้นๆ (Short Answer) เช่น จะให้ผู้เรียนฟังเรื่องเกี่ยวกับอาหารที่มีคุณค่า ผู้สอนอาจจะตั้งคำถามให้ตอบถูก-ผิด ดังนี้ Instant noodles are junk food หรือ Oranges contain a lot of vitamin A.

1.2.2 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย เช่น จะให้ผู้เรียนฟังเรื่องเกี่ยวกับอาหารที่มีคุณค่า ผู้สอนอาจจะถามว่า What is your favorite food? Can you make it? Do you know what junk food is? นอกจากนั้นผู้สอนอาจให้ผู้เรียนดูภาพ เช่น ถ้าจะให้ผู้เรียนฟังเรื่องเกี่ยวกับกีฬา อาจให้ดูภาพเกี่ยวกับนักกีฬา หรือภาพการแข่งขันกีฬา พูดถึงกีฬาที่ผู้เรียนชอบ เป็นต้น

1.2.3 ให้ผู้เรียนอ่านข้อความสั้นๆ ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่านแล้วตอบคำถามและอภิปราย

1.2.4 ให้ผู้เรียนระดมความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับคำศัพท์ ประสบการณ์ ความเข้าใจ การทำผังความคิด เป็นต้น

1.3 ให้ผู้เรียนทนายว่าเนื้อหาที่นักเรียนจะได้ฟังเกี่ยวกับอะไร เช่น จะให้นักเรียนฟังเรื่องเกี่ยวกับอาหารที่มีคุณค่า ผู้เรียนบางคนอาจจะเดาว่าจะได้ฟังเกี่ยวกับอาหารหลัก 5 หมู่ บางคนอาจจะเดาว่าจะได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ของอาหารชนิดต่างๆ เป็นต้น กิจกรรมที่จัดในขั้นนี้จะเหมือนกับในขั้นทบทวนความรู้ คือ ให้ทำแบบทดสอบสั้นๆ ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันอภิปราย ระดมสมอง

2. ชั้นระหว่างฟัง

กิจกรรมระหว่างการฟังเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทำระหว่างฟัง หรือทันทีที่ฟังจบ ในการจัดกิจกรรมระหว่างฟังผู้สอนต้องระลึกถึงสิ่งต่อไปนี้

2.1 ควรให้ผู้เรียนฟัง 3 เทียว เทียวแรกฟังเพื่อให้ผู้เรียนปรับตัวกับสำเนียงและความเร็วของผู้พูด ถ้าผู้สอนจะตั้งคำถาม ควรจะเป็นคำถามความเข้าใจกว้างๆ การฟังครั้งที่สองเป็นการฟังเพื่อหารายละเอียดเพิ่มขึ้น การฟังครั้งที่สามควรเป็นการฟังเพื่อให้ผู้เรียนตรวจคำตอบ

2.2 แบ่งการฟังออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกฟังแบบคร่าวๆ (Extensive Listening) เพื่อจับใจความสำคัญ หลังจากนั้นให้ฟังเพื่อหารายละเอียด (Intensive Listening)

2.3 ถ้าข้อความที่ผู้เรียนฟังเป็นข้อความที่ยาว ควรแบ่งออกเป็นตอนสั้นๆ และตรวจสอบความเข้าใจทีละขั้นตอน

2.4 ถ้านักเรียนต้องเขียนคำตอบในระหว่างฟัง หรือเมื่อฟังจบ ครูต้องให้นักเรียนอ่านข้อความที่จะฟังก่อนการฟัง และต้องแน่ใจว่านักเรียนเข้าใจคำสั่ง ดังนั้น ผู้สอนจึงควรอธิบายคำสั่ง

2.5 แบบฝึกหัดที่ให้ทำ ควรมีงานเขียนให้น้อยที่สุด

2.6 ให้นักเรียนฟังหรืออ่านคำถามก่อนการฟัง

2.7 ให้ผลป้อนกลับทันที

3. ชั้นหลังฟัง

กิจกรรมหลังการฟังมี 2 แบบ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับปฏิริยาตอบสนองต่อข้อความที่ฟัง และการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาที่ปรากฏในข้อความ สำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับปฏิริยาตอบสนองต่อข้อความที่ได้ฟังนั้น อาจจะทำให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ฟัง ทำผังความรู้ เขียนสรุป ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง แสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เป็นต้น ในด้านภาษา ครูอาจจะให้ทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ได้ฟัง เช่น นำคำมาแต่งประโยค แต่งเป็นเรื่อง เป็นต้น

เรเยส (Reyes, 2005 : 1 - 2) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในการฟังว่า ในการจัดกิจกรรมการฝึกฟังภาษาต่างประเทศนั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงชนิดของกิจกรรมซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามระดับ และความต้องการของผู้เรียนซึ่งมีระดับของกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนจะ ไม่มีการ ได้ตอบ (No over Response) แต่จะใช้ภาษาไปแทน
2. กิจกรรมที่มีการ ได้ตอบเพียงเล็กน้อย (Short Rresponse) เช่น การให้ปฏิบัติตามคำสั่ง การวาดภาพตามคำสั่ง เป็นต้น
3. กิจกรรมที่มีการ ได้ตอบที่ยาวขึ้น (Longer Response) เช่น กิจกรรมการตอบคำถาม การจดบันทึก รวมถึงการเติมคำที่ขาดหายไป เป็นต้น
4. กิจกรรมที่มีการขยายขอบเขตของการ ได้ตอบ (Extended Response) เช่นกิจกรรมการแก้ปัญหา กิจกรรมการแปล เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสอนทักษะการฟังนั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนควรจะต้องตระหนักและทำความเข้าใจการสอนทักษะดังกล่าว เนื้อหาที่ใช้ในการสอนควรเป็นภาษาที่ใช้ในชั้นเรียน ควรมีการปรับภาษาให้ง่ายขึ้นและมีความ

3. การพัฒนาทักษะการฟัง

การฟังเป็นทักษะที่สำคัญ ผู้เรียนจะไม่เกิดทักษะการพูดถ้าไม่ได้รับการฝึกทักษะการฟังอย่างเพียงพอมาก่อน ทักษะการฟังของผู้เรียนอาจพัฒนาขึ้นได้ ถ้าได้รับการฝึกฝนที่ดี ผู้ที่ได้รับการฝึกจะมีทักษะสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกเป็นอันมาก (วรวรรณ เปลียนบุญเลิศ, 2540 : 73) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้เรียนได้รับการฝึกการฟังอย่างเข้มข้นมาก่อน ในระยะเริ่มเรียน ผู้เรียนจะมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการออกเสียงได้ดี มีความคุ้นเคยต่อเสียงภาษา สามารถตอบสนองต่อเสียงของภาษาใหม่ได้เร็วและมีแนวโน้มที่จะพูดได้ด้วยตนเองเป็นบางส่วน โดยไม่ต้องฟังครูทั้งหมด

ฮอสคิสสัน (Hoskisson, 2005 : 73) กล่าวว่า การฟังมีจุดประสงค์ 5 ประการ ได้แก่

1. เพื่อแยกเสียง
2. เพื่อเข้าใจเรื่อง
3. เพื่อแก้ไขปัญหา
4. เพื่อวิจารณ์
5. เพื่อเกิดความสนุกเพลิดเพลิน

แอนเดอร์สัน และลินช์ (Anderson & Lynch, 2005 : 47 - 60) กล่าวว่า การฟังต้องอาศัยการฝึกฝนจากการสอนที่วางขั้นตอนไว้เป็นอย่างดีซึ่งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1. ประเภทของตัวป้อน ได้แก่ ลักษณะภาษาที่รับฟัง ความยากง่ายของคำป้อน ทางภาษาขึ้นอยู่กับการจัดลำดับข้อมูลความคุ้นเคยกับหัวเรื่องที่ได้รับฟัง และความชัดเจนของข้อมูลให้ตลอดจนความซับซ้อนของเนื้อหา เป็นต้น

2. การสนับสนุนจากบริบทในการฟัง ความเข้าใจในการฟังขึ้นอยู่กับปริมาณของข้อมูลและเวลาที่ใช้ในการฟัง ถ้าผู้ฟังผ่านกิจกรรมการฟังที่เหมาะสมมาก่อน มีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการฟังชัดเจน ทำให้การรับข้อมูลเป็นขั้นตอนมากขึ้น ผู้ฟังไม่ค่อยเน้นความจำมากเกินไป การใช้สื่อที่มองเห็นจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจ หรือตีความสิ่งที่ฟังได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้ฝึกการฟังได้ผลยิ่งขึ้น

3. ประเภทของกิจกรรม กิจกรรมที่ต่างกันทำให้ผู้ฟังได้รับสิ่งที่ฟังซับซ้อนต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมจึงควรจัดให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

โรสท์ (Rost, 2006 : 7 - 8) กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถในการฟังมีหลักการ ได้แก่

1. ควรให้มีการปฏิสัมพันธ์
2. เน้นให้รู้ความหมาย เรียนรู้เนื้อหาสำคัญและใหม่ๆ ของภาษานั้นๆ
3. ให้ทำงานจากกิจกรรมที่สามารถเข้าใจได้
4. เน้นความถูกต้อง

นอกจากนี้ยังกล่าวว่าผู้สอนสามารถช่วยพัฒนาการฟังของผู้เรียนได้ด้วยข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1. คุยกับผู้เรียนเป็นภาษาอังกฤษ
2. ใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียน
3. แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักฟังภาษาอังกฤษจากสื่ออื่น

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการฟังภาษาอังกฤษนอกจากชั่วโมงเรียน
ด้วยตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่าผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการฟัง
ควรเลือกกิจกรรมในการฟังที่มีจุดประสงค์ชัดเจน เนื้อหาที่ใช้สอนเหมาะสมกับระดับ
และความสามารถของนักเรียน รวมทั้งควรมีสื่อเพื่อช่วยเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น

4. การวัดและการประเมินผลทักษะการฟัง

สำหรับเกณฑ์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการฟังนั้น สุภัทรา อักษรานุเคราะห์
(2532 : 67) ได้กำหนดทักษะการฟังเป็นทักษะการรับ แบบทดสอบการฟังจึงมีลักษณะการทดสอบ
เป็นจุด (Discrete Point) เป็นส่วนใหญ่ และได้เสนอแนวทางในการฟังให้คะแนนการฟัง
ตามลักษณะของแบบทดสอบไว้ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบปรนัย เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ ผู้เรียนจะได้ 1 คะแนน
เมื่อตอบถูก และได้ 0 คะแนน เมื่อตอบผิด
2. การทดสอบที่แสดงออกกิริยาท่าทาง ให้คะแนนโดยพิจารณา ดังนี้
 - 4 เมื่อฟังคำสั่งได้ถูกต้องเพียงครั้งเดียว
 - 3 เมื่อฟังคำสั่งได้ถูกต้องหลังการฟัง 2 ครั้ง
 - 2 เมื่อฟังคำสั่งได้ไม่ถูกต้อง แต่แก้ไขได้เองโดยไม่ต้องฟัง 2 ครั้ง
 - 1 เมื่อฟังคำสั่งได้ไม่ถูกต้อง แต่แก้ไขได้โดยการฟังครั้งที่ 2
 - 0 เมื่อฟังคำสั่งได้ไม่ถูกต้องทั้ง 2 ครั้ง
3. การตรวจให้คะแนนข้อสอบเขียนตามคำบอกให้คะแนนที่เขียนถูก 1 คำ
ต่อ 1 คะแนน โดยให้คะแนนเต็มเท่ากับจำนวนคำที่เขียนทั้งหมด
4. การตรวจให้คะแนนข้อสอบโคลซ (Cloze Test) มี 2 วิธี คือ
 - 4.1 ให้คะแนนคำตอบที่ตรงตามคำที่ถูกตัดออกไป
 - 4.2 ให้คะแนนคำที่ใกล้เคียง หรือคำที่ยอมรับว่าไปด้วยกันได้ คือคำ
ที่เหมาะสมและไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป

อังฉรา วงศ์โสธร (2538 : 130-133) ได้กำหนดตัวอย่างลักษณะของการทดสอบ
การฟัง รูปแบบทดสอบทักษะการฟัง เกณฑ์การประเมินทักษะการฟัง กิจกรรมในการทดสอบ
ทักษะการฟัง และเทคนิควิธีการทดสอบทักษะการฟัง ดังนี้

1. ลักษณะการทดสอบการฟัง

- 1.1 การฟังอย่างคร่าว ๆ เพื่อจับคำศัพท์ที่รู้ความหมาย

1.2 การแบ่งกระแสเสียงที่ต่อเนื่องกันออกเป็นคำๆ ได้ เช่น ฟังออกได้ว่า เสียงที่ต่อเนื่องกัน “a book of mine” ประกอบด้วยคำ 4 คำ คือ a, book, of และ mine.

1.3 ใช้ตัวชี้แนะเสียงเพื่อหาจุดเน้นของสาร

1.4 ใช้ตัวชี้แนะทางไวยากรณ์เพื่อเรียบเรียงเสียงออกเป็นหน่วยของสาร ที่ให้ความหมาย เช่น ระบุได้ว่าข้อความ The book which I lent you แยกเป็น (the book) และ (which I lent you) ไม่ใช่แยกเป็น (the book which I) กับ (lent you)

รูปทอง กว้างสวัสดิ์ (2549 : 99) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการฟังว่า ตามธรรมชาติการใช้ภาษานั้น ทักษะการฟังและทักษะการพูดเป็นทักษะที่ใช้คู่กัน ฉะนั้นการแยกแบบทดสอบทักษะการฟังออกจากทักษะการพูดจึงดูเป็นการฝืนธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ฟังมีโอกาสที่จะใช้ทักษะการฟังเพียงอย่างเดียว เช่น การฟังวิทยุ การฟังคำบรรยาย การฟังประกาศต่างๆ เป็นต้น และ เนื่องจาก ทักษะการฟังเป็นทักษะรับสารเช่นเดียวกับทักษะการอ่าน การสร้างแบบทดสอบของสองทักษะนี้จึงมีความคล้ายคลึงกัน การสร้างแบบทดสอบทักษะการฟังอาจสร้างให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์ระดับทักษะหลัก (Macro-Skill) เช่น การฟังเพื่อจับรายละเอียด ที่เป็นข้อมูลเฉพาะ การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การปฏิบัติตามคำสั่ง และการปฏิบัติตามคำแนะนำ
2. จุดประสงค์ระดับทักษะย่อย (Micro-Skill) เช่น การบอกอารมณ์ของผู้พูด จากสำเนียง การฟังแล้วบอกหน้าที่ของภาษา เช่น บอกได้ว่ารูปประโยคคำถาม เช่น Could you pass the salt ? เป็นการขอร้องไม่ใช่คำถาม

ประเภทของแบบทดสอบทักษะการฟัง ได้แก่ แบบเลือกตอบ (Multiple Choice, True/ False) การตอบปัญหาแบบสั้น (Short Answer) การถ่ายโอนข้อมูลที่ได้จากการฟัง ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเติมคำหรือข้อมูลในแผนภูมิหรือรูปภาพ การเติมคำลงในแบบฟอร์ม การลากเส้นแสดงทิศทางที่ได้จากการฟัง เป็นต้น การจดบันทึกข้อความ (Note-taking) การเขียนตามคำบอกเฉพาะบางส่วนหรือเฉพาะคำที่เว้นว่าง (Partial or Cloze Dictation)

ฮับบาร์ด (Hubbard. 2004 : 263 - 265) จำแนกการทดสอบการฟังภาษาอังกฤษ ออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. การทดสอบการฟังที่แท้จริง (Pure Listening Test) เป็นการทดสอบการฟัง และการจำแนกเสียงของคำที่ได้ยินเช่น

1.1 การทดสอบการจำแนกเสียง โดยใช้ในการเทียบเสียง

1.2 การทดสอบการจำแนกเสียง โดยวัดการฟังเสียงที่เน้นหลัก (Stress)

ในคำและประโยค

1.3 การทดสอบการฟังระดับเสียงสูงต่ำในประโยค

2. การทดสอบความเข้าใจในการฟัง (Listening Comprehension Test)

เป็นการทดสอบความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง เช่น ฟังเสียงแล้วตอบคำถาม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประเมินทักษะการฟังคือการประเมินความสามารถในการฟังประโยคภาษาอังกฤษ ด้วยคำศัพท์ตามไวยากรณ์ที่ถูกต้อง พูดย่อตรงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้ตามระดับความสามารถของนักเรียน

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

1. ความหมายของทักษะการพูด

ทัศนีย์ สุภเมธิ (2542 : 20) กล่าวว่า ทักษะการพูด หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความรู้สึกของตนเองออกมาให้ผู้อื่น ได้ทราบ

เดือนใจ เฉลิมกิจ (2545 : 57) ได้ให้ความหมายว่า การพูดเป็นทักษะที่สอนยาก เพราะผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ของภาษาเป็นอย่างดี เพื่อที่จะพูดในสิ่งที่ต้องการสื่อได้ เช่น คำศัพท์ การออกเสียง โครงสร้างทางไวยากรณ์ หัวข้อทางภาษา เป็นต้น

เวียงชัย พิมพ์ศรี (2547 : 40) ได้ให้ความหมายของการพูดไว้ว่า การพูดหมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งแต่ละครั้งจะต้องประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป การพูดจะมีประสิทธิภาพหรือประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้พูดจะต้องสามารถใช้สำเนียงและถ้อยคำที่มีความถูกต้อง อีกทั้งสามารถใช้พฤติกรรมที่ไม่ใช่คำพูดให้สอดคล้องและเหมาะสมด้วย

พรสวรรค์ สีป้อ (2550 : 163) ได้ให้ความหมายว่า การพูด คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เป็นการสื่อสารทางวาจาของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ต่างฝ่ายต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตนเอง และต่างฝ่ายก็ต้องการตีความสิ่งที่ตนเองได้ฟัง ดังนั้น จุดประสงค์ของทักษะการพูด คือ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ หลีกเลี่ยงการทำให้ผู้ฟังสับสนเนื่องจากการออกเสียงผิด ไวยากรณ์ผิด ใช้คำผิดหรือไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องพูดให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมด้วย

สรุปได้ว่าทักษะการพูด คือ การแสดงออกโดยใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมายตามความต้องการของผู้พูด ทั้งนี้ในการพูด ผู้พูดจะต้องรู้จักเลือกภาษาและกิริยาท่าทางประกอบการพูดที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้ และการมีทักษะการพูดภาษาต่างประเทศในเบื้องต้น ผู้พูดจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างของภาษานั้น รวมทั้งสามารถกล่าวถ้อยคำเพื่อสื่อความหมายเป็นภาษานั้น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้

2. ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะการพูด

กุศยา แสงเดช (2548 : 136) ได้กล่าวว่า ในการสอนทักษะการพูดเบื้องต้น มุ่งเน้นให้ใช้ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง สิ่งสำคัญ คือ ครูผู้สอนจะต้องให้ความถูกต้อง รูปแบบ เสียง ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ จึงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำไปสู่ขั้นการสอนพูดให้มีประสิทธิภาพและได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด การเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่กิจกรรมการสอนพูด ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ และระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนทักษะการพูด ดังนี้

1. จัดบรรยากาศของห้องให้เอื้อต่อการเรียนภาษา และครูผู้สอน ใช้ Classroom English Expressions ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยและเป็นตัวอย่างสำหรับการฝึก
2. ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ปัจจุบันเน้นวัฒนธรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ในการฝึกการพูด ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนทุกจุด ควรแก้ไขเฉพาะในขั้นการนำเสนอ (Presentation) ที่ต้องการความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) แต่ถ้าเป็นขั้นฝึก (Practice) ที่ต้องการฝึกความคล่องของการใช้ภาษา (Fluency) และข้อผิดพลาดนั้นไม่ได้มีผลต่อความเข้าใจภาษาก็คงไม่ต้องแก้ทันที ควรรอโอกาสที่เหมาะสมเพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอยและขาดความเชื่อมั่น
4. ครูสอนภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาให้พัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอ
5. การจัดกิจกรรมการฝึก ควรมีรูปแบบหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา
6. การสอนภาษาควรสอนทักษะสัมพันธ์ หรืออย่างน้อยต้องสอนคู่กัน เช่น สอนทักษะการพูดคู่กับทักษะการฟัง เป็นต้น
7. การสอนทักษะการพูด ควรจัดกิจกรรมคู่ (Pair Work) ให้มาก เพราะการทำกิจกรรมคู่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารและแสวงหาข้อมูลได้ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ขาดความเชื่อมั่นมีโอกาสแสดงออก
8. ควรชมเชยผู้เรียนให้กำลังใจบ่อยๆ เพราะเป็นแรงกระตุ้นที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน
9. การฝึกพูดเริ่มจากง่ายไปหายาก

สุรต ไชยรัตน์ (2548 : 13) สรุปได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการสอนทักษะการพูด มีดังนี้

1. ให้ตอบคำถามซึ่งครูหรือเพื่อนในชั้นเป็นผู้ถาม
2. บอกให้เพื่อนทำตามคำสั่ง
3. ให้นักเรียนถามและตอบคำถามกับเพื่อนๆ ในชั้นเกี่ยวกับชั้นเรียนหรือประสบการณ์ต่างๆ นอกชั้นเรียน
4. ให้บอกลักษณะวัตถุ สิ่งของต่างๆ จากภาพ
5. ให้เล่าประสบการณ์ของนักเรียนโดยครูอาจให้คำสำคัญต่างๆ ได้
6. หารายงานเรื่องราวต่างๆ ตามที่กำหนดหัวข้อให้ และเตรียมตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ
7. จัดสถานการณ์ต่างๆ ในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนใช้บทสนทนาต่างๆ กันไป เช่น ร้านขายของ สถานีตำรวจ ธนาคาร เป็นต้น
8. ให้เล่นเกมทางภาษาต่างๆ
9. ให้ได้วาที อภิปราย แสดงความคิดเห็น
10. ให้ฝึกฝนการสนทนาทางโทรศัพท์
11. ให้อ่านหนังสือพิมพ์ภาษาไทยแล้วรายงานเป็นภาษาอังกฤษ
12. ให้แสดงบทบาทสมมติ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการพูดนั้น ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและมีโอกาสใช้ภาษาในการพูดให้มากที่สุด เน้นบรรยากาศการเรียนการสอนที่สนุกสนาน ไม่ก่อให้เกิดความเครียดและในขณะที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ผู้สอนก็ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาด้วย

3. การพัฒนาทักษะการพูด

เฉลิมพล ดาวเรือง (2539 : 15 – 18) กล่าวว่า แนวทางในการพัฒนาทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องดำเนินไปในลักษณะ ดังนี้

1. สร้างความเคยชิน เช่น ทุกครั้งเมื่อเข้าชั้นเรียนครูก็ทักทายสนทนาด้วยภาษาอังกฤษง่ายๆ ให้นักเรียนสามารถได้ตอบได้ นักเรียนเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก หรือการใช้คำสั่งง่ายๆ เป็นภาษาอังกฤษกับนักเรียน หรือการใช้กลุ่มคำที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักเรียนได้ฝึกบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความเคยชินกับภาษาและรู้จักภาษาอย่างสุภาพ

2. สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็กและเลือกสรรกิจกรรมการสอนที่ดึงดูดความสนใจ เช่น การใช้เกมทางภาษา การใช้เพลง การสร้างสถานการณ์ และบทบาทสมมติ

3. สร้างความมั่นใจ ครูต้องสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนตั้งแต่ก้าวแรกที่ครูเข้าชั้นเรียนด้วยท่าทาง น้ำเสียงที่น่าเชื่อถือและศรัทธา ครูต้องสร้างความเป็นกันเองกับเด็ก การให้คำชมเชย ให้กำลังใจ หลีกเลี่ยงบรรยากาศที่เคร่งเครียด นักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อการพูดภาษาอังกฤษ มีกำลังใจและเชื่อมั่นในตนเอง

บ็องร ร้อยกรอง (2541 : 15) ได้กล่าวเกี่ยวกับการฝึกทักษะการพูดไว้ว่าเป็นเป้าหมายของการฝึกพูดนั่นก็คือ การที่ผู้เรียนสามารถพูดได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่วเช่นเดียวกับเจ้าของภาษา ดังนั้นการฝึกพูดควรเริ่มตามขั้นตอน ดังนี้

1. การฝึกรูปประโยค
2. การฝึกเกี่ยวกับการตอบคำถาม
3. การฝึกพูดด้วยบทสนทนา
4. การฝึกพูดเชิงควบคุม
5. การฝึกพูดเพื่อการสื่อสาร
6. การฝึกพูดแบบอิสระ

บายน์ (Byrne, 1999 : 10 – 11) กล่าวว่า ทักษะการพูดจำเป็นต้องฝึกนักเรียน 2 ด้านคือ

1. ฝึกในการใช้ส่วนที่คงที่ของภาษาได้แก่ เสียงและรูปแบบไวยากรณ์ รวมถึงคำศัพท์
2. โอกาสสำหรับแต่ละคนได้แสดงออก ผู้สอนต้องให้ความสนใจในเรื่องของความถูกต้อง และความคล่องแคล่วในขั้นที่แตกต่างกันของระดับการเรียน ในขั้นต้นควรเน้นความถูกต้องส่วนในขั้นสูงควรเน้นความคล่องแคล่ว ดังนั้นในการสอนครูจึงต้องมีหน้าที่ในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนพูด โดยการให้แบบฝึกหัดที่เหมาะสมมาให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ

สรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะการพูดนั้น ครูผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนก่อนว่ามีความรู้ ความสามารถในการฟัง และทักษะในการพูดในระดับใด ในการสอนไม่ควรทำให้ผู้เรียนมีความเครียดและเบื่อหน่ายในบทเรียนและเนื้อหาที่เรียน ควรทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน อยากรู้อยากเรียน สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จึงจะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

4. การวัดและการประเมินผลทักษะการพูด

กาญจนา ปราบพาด (2530 : 13) ได้สรุปการวัดความสามารถในการพูดไว้ 3 ประการ คือ

1. การพูดคุย
2. การสัมภาษณ์
3. การแสดงบทบาทสมมติ

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 68-70) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการให้คะแนนการพูดของผู้เรียน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ดังนี้

1. ความคล่องแคล่ว
 - 1.1 พูดตะกุกตะกักและไม่ปะติดปะต่อกันจนไม่สามารถสนทนากัน
 - 1.2 พูดซ้ำมากและไม่สม่ำเสมอ ยกเว้นประโยคสั้นๆ หรือประโยคที่ใช้กันอยู่ประจำ
 - 1.3 มีความลังเลบ่อย และพูดตะกุกตะกัก บางประโยคไม่สมบูรณ์
 - 1.4 มีความลังเลในการพูดบางครั้งบางครา มีตะกุกตะกักบ้าง เพราะพูดประโยคใหม่และต้องจัดเรียงคำ
 - 1.5 พูดได้อย่างสบายและราบรื่น แต่ยังรู้ว่าไม่ใช่เจ้าของภาษาเมื่อพิจารณาจากความเร็วและความสม่ำเสมอของการพูด
 - 1.6 พูดได้ทุกหัวข้ออย่างสบายและราบรื่นเหมือนเจ้าของภาษา
2. ความสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ
 - 2.1 ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เรียนพูดเลย
 - 2.2 เข้าใจเพียงเล็กน้อยที่เป็นส่วนย่อยๆ หรือคำเดี่ยวๆ
 - 2.3 เข้าใจบางกลุ่มคำหรือบางวลี
 - 2.4 เข้าใจเอกัตถประโยค (Simple Sentences) ที่สั้นๆ
 - 2.5 เข้าใจคำพูดที่ผู้เรียนพูดเป็นส่วนใหญ่
 - 2.6 เข้าใจคำพูดที่ผู้เรียนพูดทั้งหมด
3. ปริมาณของข้อความในการสื่อสาร
 - 3.1 ผู้เรียนมิได้นำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดเลย
 - 3.2 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดน้อยมาก
 - 3.3 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดบ้าง
 - 3.4 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดพอสมควร

- 3.5 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดเป็นส่วนมาก
- 3.6 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดทั้งหมด
4. คุณภาพของข้อความที่นำมาสื่อสาร
 - 4.1 คำพูด ที่ผู้เรียนพูดไม่ถูกต้องเลย
 - 4.2 มีคำพูด ที่ถูกต้องตาม โครงสร้างน้อยมาก
 - 4.3 มีคำพูด ที่ถูกต้องบ้าง แต่ยังมีปัญหาคำน โครงสร้างทางภาษาอยู่มาก
 - 4.4 มีคำพูด ที่ถูกต้องมาก แต่ยังมีปัญหาคำน โครงสร้างทางภาษาอยู่มาก
 - 4.5 คำพูด ถูกต้องเป็นส่วนมากและมีปัญหาคำน โครงสร้าง น้อยมาก
 - 4.6 คำพูด ถูกต้องทั้งหมด
5. สำเนียง
 - 5.1 ออกเสียง ผิดๆ จนผู้ฟัง ไม่สามารถเข้าใจบ่อยครั้ง
 - 5.2 ออกเสียง ผิดมากบ่อยครั้งและลงเสียงหนักผิดที่ทำให้เข้าใจยาก ต้องพูดซ้ำบ่อยๆ ผู้ฟังจึงจะเข้าใจ
 - 5.3 สำเนียง ยังเป็นไทย ทำให้ต้องตั้งใจฟัง และการออกเสียงผิดบางครั้ง ทำให้เข้าใจผิดด้าน ไวยากรณ์และคำศัพท์
 - 5.4 สำเนียง ยังเป็นไทยอยู่บ้าง และออกเสียงผิดบางครั้งแต่ก็ยังสามารถเข้าใจได้
 - 5.5 ออกเสียง ไม่ผิดเด่นชัด แต่ยังไม่เหมือนเจ้าของภาษา
 - 5.6 ออกเสียง เหมือนเจ้าของภาษา ไม่มีสำเนียงไทยเลย
6. ความพยายามในการสื่อสาร
 - 6.1 ผู้เรียนหยุดเงียบ เป็นเวลานาน โดยไม่ใช้ความพยายามพูดให้จบความ
 - 6.2 ผู้เรียนพยายาม ที่จะสื่อสารน้อยมาก แต่ยังขาดความกระตือรือร้น
 - 6.3 ผู้เรียนพยายาม ที่จะสื่อสารบ้าง แต่ยังไม่แสดงความไม่สนใจ
 - 6.4 ผู้เรียนพยายาม ที่จะสื่อสาร แต่ไม่รู้จักใช้ท่าทางหรือสีหน้า
 - 6.5 ผู้เรียนพยายาม ที่จะสื่อสารอย่างแท้จริง และรู้จักใช้ท่าทางช่วย
 - 6.6 ผู้เรียนพยายาม พิเศษที่จะสื่อสาร โดยใช้ทั้งภาษาพูดและท่าทาง เพื่อการแสดงออก

อัจฉรา วงศ์โสธร (2544 : 79-81) ได้สรุปรูปแบบการวัดและประเมินผล ทักษะการพูดไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การพูดเดี่ยวเพียงคนเดียว เช่น การกล่าวรายงาน การอธิบาย การเล่าเรื่อง การให้คำแนะนำในการทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การกล่าวแสดงความคิดเห็นหรือการกล่าววิพากษ์วิจารณ์ เทคนิควิธีการวัดความสามารถทางการพูดประเภทนี้มักเป็นวิธีทดสอบแบบตรง เพราะผู้พูดได้แสดงทักษะพูดจริงในเนื้อหาที่ได้เตรียมมา

2. การสัมภาษณ์หรือการสนทนาซึ่งมักเป็นการพูดระหว่างบุคคล 2 คน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นครูหรือผู้ที่ดำเนินการสอบเป็นผู้ป้อนตัวกระตุ้น ซึ่งมักเป็นคำถามให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะพูดของตน การให้คะแนนอาจทำโดยครูผู้สอนและ/หรือกรรมการให้คะแนนที่เข้าร่วมฟังการสนทนาด้วยการสนทนามักเริ่มต้นด้วยการทักทายเพื่อให้ผู้เรียนคลายความเครียดหรือความหวั่นวิตกที่เกิดขึ้นและช่วยให้คุ้นกับสถานการณ์ของการสอบ ได้ดีขึ้น ต่อจากนั้นเป็นการเข้าสู่เรื่องที่มุ่งทดสอบ ซึ่งอาจเป็นเรื่องทั่วไปตามบทบาทสมมติที่กำหนดให้ผู้เรียน เช่น การถามทิศทาง การจองบัตรชมการแสดงดนตรี การสั่งอาหารในภัตตาคาร ฯลฯ หรือเป็นการพูดออกความคิดเห็นเรื่องการเมือง การศึกษา เหตุการณ์ปัจจุบัน การพูดเกี่ยวกับแผนการในอนาคตของตนเอง เช่น การศึกษาต่อ การทำงาน ฯลฯ

3. การอภิปรายหรือการโต้เถียงซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่ม โดยมีกรรมการให้คะแนนเป็นผู้ให้คะแนนผู้เรียนเป็นรายบุคคล แต่เนื่องจากการพูดเป็นกลุ่มแบบนี้มีการพูดของผู้อื่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการพูดของแต่ละคน เช่น การกล่าวแก้ประเด็นของฝ่ายตรงข้ามในการโต้เถียง การสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อภิปรายอื่น หรือผู้โต้เถียงที่อยู่ฝ่ายเดียวกัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องแสดงความสามารถในการพูดทั้งที่ได้เตรียมมาล่วงหน้าและที่คิดขึ้นในสถานการณ์อย่างฉับไว โดยไม่ได้เตรียมมาล่วงหน้า ความสามารถที่วัดได้จึงเป็นทั้งทางด้านแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารของตนเอง และการแก้ข้อกล่าวหาโต้แย้งประเด็น หรือการสนับสนุนข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอของผู้อื่น นอกจากนี้การรักษาปฏิสัมพันธ์ในการพูด ซึ่งเป็นมารยาททางสังคมที่ช่วยให้การพูดเป็นไปอย่างราบรื่นตามระเบียบวิธีการทางสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การให้คะแนน

ฟินอคเชีย โรและซาโก (Finocchiaro & Sako, 1993) มีแนวคิดที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการทดสอบทักษะการพูด ดังนี้

1. พูดประโยคสั้น ๆ ตามผู้สอนทีละประโยค อ่านออกเสียงประโยคต่าง ๆ หรือพูดตามสิ่งที่ได้ยินจากวิทยุเทป
2. พูดบรรยายภาพ หรือวัตถุโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษาที่เตรียมมา
3. พูดบรรยายเรื่องราวในภาพพูด
4. พูดตามหัวข้อ (Topic) ที่ผู้สอนกำหนดให้ โดยอาจเลือกจากหลาย ๆ หัวข้อ

5. ให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์เพื่อน โดยพยายามถามข้อมูลให้ได้มากที่สุด แล้วนำมารายงานผู้สอน

6. ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทเป็นผู้สัมภาษณ์ และพยายามหาข้อมูลให้ได้มากที่สุด จากผู้ถูกสัมภาษณ์ (ผู้สอน) แล้วจดบันทึกไว้

กล่าวโดยสรุปการวัดและประเมินผลทักษะการพูด มีหลายแนวทางดังนี้

1. การอธิบายรูปภาพ
2. การสนทนาเป็นคู่ๆ โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์ให้
3. การสำรวจกิจกรรมที่ทำและรายงานผล
4. การสัมภาษณ์เป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้
5. การบรรยายเรื่องราว โดยใช้จินตนาการของตนเองหรือจากประสบการณ์จริง
6. การแสดงบทบาทสมมติ

สรุปได้ว่าทักษะการฟัง – การพูด คือ การที่ผู้พูดสามารถถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิด ออกมาเป็นคำพูด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อสื่อความหมายให้คู่สนทนา เข้าใจและบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยผู้พูดยังเป็นผู้รับฟังในเวลาเดียวกันด้วย และสามารถโต้ตอบได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการประเมินความสามารถด้านทักษะการฟัง – พูด ของนักเรียนสำหรับการวิจัย ครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์การประเมินการฟังและการพูดของนักเรียน โดยปรับจากเกณฑ์ การประเมินทักษะการฟัง – พูด ของสุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 67 – 70) โดยคำนึงถึง ความเหมาะสมกับสภาพและระดับความสามารถของนักเรียนซึ่งอยู่ในระดับประถมศึกษา

ความรู้ด้านศัพท์

คำศัพท์เป็นองค์ประกอบหนึ่งสิ่งที่สำคัญของภาษาทุกภาษา เพราะเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ใช้ เพื่อสื่อความ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการหรือความรู้ต่างๆ ในการใช้ภาษาเพื่อ การสื่อสาร การมีความรู้และความสามารถด้านคำศัพท์ของบุคคลๆ หนึ่ง ถือเป็นปัจจัยหลัก ที่จะบ่งบอกว่าบุคคลนั้นสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ในการเรียนการสอน บทเรียนจะต้องช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้และมีพัฒนาการในสิ่งที่เรียนอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้การเรียน การสอนประสบผลสำเร็จ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตได้

ความหมายและความสำคัญของคำศัพท์

ปารีชาติ เม่นเข้ม (2545 : 21) กล่าวว่า คำศัพท์ หมายถึง คำ ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน ได้แก่ คำนาม (Nouns) คำกริยา (Verb) คำคุณศัพท์ (Adjective) คำกริยาวิเศษณ์ (Adverb) ซึ่งมีความหมายแน่นอนในตัวเอง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 248) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คำ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยปรกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ที่มีความหมายในตัวเอง

พรสวรรค์ สีป้อ (2550 : 128) กล่าวว่า คำศัพท์ คือ หน่วยเสียงหลายๆ หน่วยเสียงมารวมกันเป็นข้อมูลที่รวบรวมความหมายและการออกเสียงของคำที่ใช้ในการสื่อสาร คำศัพท์คำหนึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ รูปคำ (Form) และความหมาย (Meaning)

ฮาร์มัน (Harmon. 1998 : 518) กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีความรู้ทางด้านคำศัพท์มากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่านดีกว่าผู้เรียนที่มีความรู้ด้านคำศัพท์น้อยกว่า และการมีความรู้ด้านคำศัพท์อยู่ในวงจำกัดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียน

ในปัจจุบัน ความสำคัญของคำศัพท์ในการเรียนภาษามีมากขึ้น เนเซน (Neyen. 2003) ได้กล่าวว่าคำศัพท์มีบทบาทสำคัญในการเรียนภาษา โดยเฉพาะการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเนื่องจากนำไปสู่การพัฒนาทักษะทั้งสี่ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ยิ่งกว่านั้น ครูส่วนใหญ่ต่างก็เห็นด้วยว่าคำศัพท์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการเรียนการสอน เพราะถึงแม้ว่าผู้เรียนจะเก่งด้านหลักไวยากรณ์ แต่ถ้าไม่รู้คำศัพท์ ก็ไม่สามารถทำให้การสื่อสารมีความหมายได้ นอกจากนี้ ฮันท์ (Hunt. 1998) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนคำศัพท์ว่า การใช้คำศัพท์แบบผิดๆ สร้างความเสียหายในการสื่อสารมากกว่าการใช้ผิดไวยากรณ์ ดังนั้นการที่จะสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ดี ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านคำศัพท์อย่างเพียงพอ และนำไปใช้ได้ถูกต้อง

จากเหตุผลหลายประการที่พูดถึงถึงความสำคัญของคำศัพท์ในการเรียนภาษา เนชั่น (Nation. 1990) ได้ชี้ว่าคำศัพท์เป็นสิ่งสำคัญมาก และปัญหาของการเรียนภาษาต่างประเทศ คือ ความรู้ด้านคำศัพท์ที่ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนภาษาส่วนใหญ่จึงเห็นว่าคำศัพท์ควรจะมียุทธศาสตร์สำคัญในการเรียนการสอน (McCarthy. 1990) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคำศัพท์จะเป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอนภาษา แต่ คริสเตียนเซน (Kristiansen. 1994) ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนคำศัพท์ว่า การเรียนรู้คำศัพท์ในอดีตที่ผ่านมา ผู้เรียนและผู้สอนมักจะคิดว่าเป็นเรื่องที่ยากที่สุด

ในการเรียนภาษาต่างประเทศ จึงทำให้เกิดความเพิกเฉยต่อการฝึกฝนคำศัพท์ และไปเน้นที่หลักไวยากรณ์ที่คิดว่าสำคัญและยากที่สุดในการเรียนภาษาต่างประเทศนอกจากนี้ คริสเตียนเซน ยังได้กล่าวอีกว่า ถึงแม้ความสนใจในเรื่องภาษาเพื่อการสื่อสารและรู้ด้านวัฒนธรรมจะมีสูงขึ้น แต่ก็ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้คำศัพท์ ซึ่ง เนชั่น (Nation, 1990) ได้กล่าวว่า คำศัพท์เป็นสิ่งที่ถูกลืมมาเป็นเวลานานในการสอนภาษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คำศัพท์ หมายถึง คำหรือกลุ่มคำ กลุ่มเสียง ซึ่งมีความหมายที่แน่นอน ที่บอกให้รู้ว่าเป็นคน สัตว์ สิ่งของหรือสถานที่ หรืออาจเป็นอาการหรือลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง คำศัพท์มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหากพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ที่อยู่เสมอ ก็จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้อีกด้วย

ประเภทของคำศัพท์

วิสาข์ จิตวิตร์ (2543 : 74) แบ่งประเภทคำศัพท์ตามระดับของการเรียนรู้คำศัพท์ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำศัพท์ที่ผู้อ่านไม่มีความรู้เกี่ยวกับคำนั้นมาก่อน (Unknown Words) คือคำศัพท์ที่นักเรียนไม่เคยมีอยู่ในความทรงจำมาก่อนไม่เคยเห็นและไม่รู้ความหมาย
2. คำศัพท์ที่ผู้อ่านคุ้นเคยมาก่อน (Acquainted Words) คือคำศัพท์ที่นักเรียนจำความหมายของคำศัพท์นั้น ได้หลังจากพยายามใช้ความพยายามพิจารณาหาความหมายของคำนั้น
3. คำศัพท์ที่อยู่ในความทรงจำ (Established Words) คือคำศัพท์ที่นักเรียนสามารถจำความหมายได้อย่างรวดเร็วโดยอัตโนมัติ

ในการแบ่งประเภทของคำศัพท์ พบว่าแฮทซ์และบรานัว (Hatch & Brown, 1995 : 370) ได้แบ่งประเภทของคำศัพท์ตามระดับของผู้เรียนได้ 2 ประเภท คือ คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการรับรู้ และคำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสาร

1. คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการรับรู้ (Receptive Vocabulary) เป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนได้รับการฟังและการอ่าน ผู้เรียนสามารถจำได้เมื่อคำนั้นอยู่ในบริบท แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้สอนสอนเพียงให้ผู้เรียนรู้ความหมายเท่านั้น
2. คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการสื่อสาร (Productive Vocabulary) เป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนเข้าใจออกเสียงได้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องในการพูดและการเขียน ผู้สอนจึงต้องฝึกผู้เรียนให้ใช้คำศัพท์นั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. จำนวนตัวอย่างที่ปรากฏของคำ ซึ่งในการเลือกคำศัพท์นั้นควรจะนำมาจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม หลายสถานการณ์จะทำให้บัญชีความถี่นั้นมีค่ามากยิ่งขึ้น

3. คำศัพท์ที่มีความถี่ต่ำแต่จำเป็นสำหรับสถานการณ์หนึ่ง ควรที่จะนำมาสอน แม้จะไม่ใช่คำที่ปรากฏบ่อย เช่น คำว่า Blackboard เป็นต้น

4. คำศัพท์คำหนึ่งอาจจะครอบคลุมไปได้หลายความหมายหรือหลายคำที่สามารถครอบคลุมความหมายของคำได้มากกว่าจะได้รับการพิจารณาเลือกก่อน

5. การเลือกคำศัพท์นั้นจะต้องคำนึงถึงคำที่สามารถเรียนรู้ได้ง่าย ซึ่งจะมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องคือ

5.1 คำศัพท์บางคำที่ได้รับการเลือกเพราะมีความเหมือนกับภาษาเดิมของผู้เรียน ทำให้จำได้ง่ายขึ้น

5.2 คำศัพท์บางคำสามารถเข้าใจความหมายได้ง่าย จึงควรเลือกคำที่มีความหมายชัดเจน

5.3 การเลือกคำศัพท์จะต้องคำนึงถึงความสั้น และสามารถจำได้ง่าย และออกเสียงได้ง่าย

5.4 คำศัพท์ที่มีรูปแบบ (Pattern) ที่สม่ำเสมอจะได้รับการคัดเลือกมากกว่าคำที่มีรูปแบบไม่แน่นอน

5.5 คำศัพท์ที่ผู้เรียนเคยเรียนผ่านมาแล้วเมื่อนำมาผสมเป็นคำใหม่ ทำให้ไม่ยากลำบากในการเรียน

แม็คกี้ (Mackey. n.d. : 24) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกคำศัพท์เพื่อนำมาสอนนักเรียน ดังนี้

1. คำศัพท์ที่ปรากฏบ่อย หมายถึง คำศัพท์ที่ปรากฏบ่อยในหนังสือ เป็นคำศัพท์ที่นักเรียนต้องรู้จักจึงจำเป็นต้องนำมาสอนเพื่อให้นักเรียนรู้และใช้ได้ถูกต้อง

2. อัตราความถี่ของคำจากหนังสือต่างๆ สูง หมายถึง จำนวนที่นำมาใช้ในการนับความถี่ ยิ่งใช้จำนวนหนังสือมากเท่าไร บัญชีความถี่ยิ่งมีคุณค่ามากเท่านั้น เพราะคำที่จะหาได้จากหลายแหล่งย่อมมีความสำคัญมากกว่าคำที่จะพบเฉพาะในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งอย่างเดียว แม้ว่าความถี่ของคำศัพท์ที่พบในหนังสือเล่มนั้นก็จะมีมากก็ตาม

3. สถานการณ์หรือสภาวะในขณะนั้น คำศัพท์ที่เลือกมาใช้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถี่เพียงอย่างเดียว ต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ด้วย

4. คำที่ครอบคลุมความหมายได้หลายอย่าง หมายถึง คำที่สามารถใช้คำอื่นแทนได้

5. คำที่เรียนรู้ได้ง่าย เช่น คำที่คล้ายกับภาษาเดิมมีความหมายชัดเจน สั้น จำง่าย หลักการดังกล่าว สอดคล้องกับ ลาโด (Lado, 1986 : 98) ซึ่งได้เสนอไว้เพิ่มเติม ดังนี้

5.1 เป็นคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และความสนใจ
ของผู้เรียน

5.2 มีปริมาณของตัวอักษรในคำศัพท์เหมาะสมกับอายุและสติปัญญา
ของผู้เรียน

5.3 ไม่ควรมีคำศัพท์มากเกินไปหรือน้อยเกินไปในบทเรียนหนึ่งๆ

5.4 ควรเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป ผู้สอนควรพิจารณาเลือกคำศัพท์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน มีประโยชน์
ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เหมาะสมกับวัย และสติปัญญาของผู้เรียน ในบทเรียน
ไม่ควรมีคำศัพท์มากเกินไปหรือน้อยไป

วิธีการสอนคำศัพท์

สมยศ เม่นแฉ่ม (2545 : 21) ได้เสนอและแนะนำการสอนศัพท์ต้องทำให้น่าสนใจ
และสนุก (Fun & Interesting) ควรมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูเสนอรูปภาพ วัสดุทำทางหรือคำอธิบาย
2. ครูพูด (ออกเสียง) 4-6 ครั้ง นักเรียนฟังและคุปากครู
3. ครูพูด นักเรียนพูดตาม อาจจะออกเสียงทั้งชั้นและไล่เดี่ยว
4. ครูแต่งประโยคคำที่สอนนั้น นักเรียนฟังก่อนพูดตาม 2-3 ครั้ง
5. ครูเขียนคำศัพท์ (Word) บนกระดานดำ นักเรียนสะกดตามไปด้วยและ
นักเรียนเขียนคำประโยคในสมุด
6. ทบทวนขั้นตอนจากขั้นที่ 1-5 อีกครั้ง
7. ทดสอบการใช้การออกเสียงความเข้าใจศัพท์ (Vocabulary) ที่สอนข้อสังเกต
มีคำแนะนำว่าในบทเรียนหนึ่งไม่ควรสอนคำใหม่เกินกว่า 4-5 คำ

ประทีป เสริมสำราญ (2547 : 27) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกการเขียนสะกดคำ
ดังนี้

1. ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกและเสริมรูปแบบภาษาที่คุ้นเคยแล้ว
จากการฟัง พูดหรือ การเล่นเกมการสอน
2. การควบคุมการเขียนให้น้อยลง ไม่เร่งรัดกับการเขียนของผู้เรียนมากเกินไป

ฟินนอคเชียโร (Finocchiaro, 1979 : 46) กล่าวถึงการสอนคำศัพท์ ดังนี้

1. เด็กในระยะเริ่มเรียน ควรได้รับการออกเสียงที่ถูกต้องและสามารถเรียงคำที่เป็นประโยคในการพูดได้อย่างมั่นใจและถูกต้อง

2. ทบทวนคำศัพท์เก่าเมื่อพบในโครงสร้างประโยคใหม่

3. คำศัพท์ที่เด็กสนใจหรืออยู่ในหัวข้อที่จะเรียน ไม่จำเป็นต้องเรียนทีเดียว

ทั้งหมด

4. คำศัพท์ที่เด็กเรียนควรเป็นคำศัพท์ที่เด็กต้องการ

5. ในบทสนทนาควรมีคำที่เด็กได้ฝึกทั้งเป็นผู้พูดและผู้ฟัง

6. สิ่งที่สำคัญในการเลือกคำศัพท์ คือคำศัพท์ใหม่ใกล้เคียง สามารถมองเห็น

สัมผัสได้

ริเวอร์ (River, 1968 : 245 – 255 ; อ้างถึงใน บัญชา อิงสกุล, 2545 : 69) กล่าวว่า ผู้เรียนควรได้มีการฝึกการเขียนและฝึกอย่างมีระบบผ่าน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การคัดลอก (Copying) เป็นการเขียนแบบทบทวนความจำจากสิ่งที่เรียนแล้ว

2. การเขียนจากความจำ (Reproduction) เป็นการเขียนแบบที่ผู้เรียนจะต้องเขียนจากสิ่งที่เขาจำได้ อาจเป็นจากการอ่าน การเขียนตามคำบอก หรือการเขียนบรรยายภาพ

3. การผสมผสานใหม่ (Recombination) การเขียนแบบที่ผู้เรียนฝึกจากสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว เกิดจากการฟังและการอ่าน แต่จะขยับยกขึ้นไปในการใช้รูปแบบต่างๆ ของโครงสร้างจากการศึกษาถึงขั้นตอนในการสอนคำศัพท์อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสอนคำศัพท์ให้ได้ผล ควรมีขั้นตอน ดังนี้

1. ครูเสนอรูปภาพของจริงที่สื่อความหมายได้ตรงกับคำที่จะสอนหรือคำอธิบาย

2. ครูออกเสียง 4-6 ครั้ง นักเรียนฟัง

3. นักเรียนพูดตาม ทั้งชั้น/รายกลุ่ม หรือรายบุคคล

4. ครูพูดประโยคโดยใช้คำที่สอนนั้น นักเรียนฟังก่อนพูดตาม 2-3 ครั้ง

5. ครูเขียนคำ (Word) บนกระดานคำนักเรียนสะกดตามไปด้วยและนักเรียน

เขียนคำในสมุด

6. ทดสอบการออกเสียง ความเข้าใจคำศัพท์ (Vocabulary) ที่สอน

กิจกรรมเพลง

การร้องเพลงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กชอบ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน การสอน ร้องเพลงภาษาอังกฤษ ช่วยให้เด็กได้รู้จักการออกเสียง สระ พยัญชนะ การเน้น เสียง คำศัพท์และ โครงสร้างของประโยค นอกจากเพลงในหนังสือ หรือคู่มือครูแล้ว ครูอาจนำเพลงจากภาพยนตร์ แผ่นซีดีเพลง หรือเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมมาใช้สอนเด็กได้ ในการสอนเพลงควรให้นักเรียนทำ ทำทางประกอบเพลงไปด้วย

ความหมายของเพลง

มีผู้ให้ความหมายของเพลงและดนตรีไว้หลายท่าน ดังนี้

ธีระศักดิ์ วัคศิริศักดิ์ (2540 : 23) กล่าวว่า เพลง คือภาษาอย่างหนึ่งที่สามารถสื่อ ความคิดเป็นจินตนาการ และความรู้สึกออกมาในรูปของถ้อยคำ และเสียง ซึ่งผู้ฟังแต่ละคน สามารถรับรู้ด้วยจินตนาการที่แตกต่างกันออกไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 80) การร้องเพลง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กแสดงออก เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา และจังหวะดนตรี

ราชบัณฑิตสถาน (2542 : 258) ให้ความหมายของเพลงไว้ว่า เพลงหมายถึงสำเนียง ขับร้อง ทำนองดนตรี

สรุปได้ว่า เพลง คือเสียง จังหวะ การขับร้อง ทำนองดนตรี ที่แสดงออกถึงพฤติกรรม ของผู้ร้องเพลง ซึ่งรวมถึงการแสดงท่าทางประกอบ และการพูดเข้าจังหวะดนตรี เพลงช่วยเกิดความ พึงพอใจ ความสุขใจ และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ความสำคัญของกิจกรรมเพลง

นักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่านให้ความสำคัญของเพลงไว้ว่า เพลงเป็นสิ่งที่ มี ประโยชน์สำหรับการสอนภาษาได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เรียนชอบร้องเพลงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การร้องเพลงทำให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนอริยาบถ ทำให้บทเรียนมีชีวิตชีวา บทเพลงที่นำมาฝึคนั้น จะช่วยเกี่ยวกับการออกเสียงคำศัพท์ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (กุศยา แสงเดช. 2545 : 136) นอกจากนี้ แรมสมร อยู่สถาพร (2538 : 33) ยังได้กล่าวว่าเพลงช่วยลดความเครียด และทำให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์ ดังนั้นครูควรจะเรียนรู้วิธีการหรือเทคนิคการใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน เพราะถ้าครูสามารถเตรียมบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ผู้เรียนจะได้รับความรู้ทางภาษา พร้อมกับความสนุกสนานไปด้วย

สิริกัญญา ขวัญสำราญ (2543 : 52) ได้กล่าวถึงโลกของคนตรีไว้ว่า “โลกของคนตรี เป็นโลกที่บริสุทธิ์ เต็มไปด้วยความฝัน ขณะที่เรายู่กับคนตรีเราจะรู้สึกเหมือนหลุดออกไปจากโลกอันสับสนวุ่นวายทั้งปวง” นอกจากคนตรีจะเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ สุขและสงบทางใจแล้ว คนตรียังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มนุษย์เกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์ ทำให้จิตใจร่าเริงเบิกบาน เป็นเครื่องมือช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางสมอง ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการงานและงานเขียน ทำให้มนุษย์มีความสุขมากขึ้นในการดำรงชีวิต ความสำคัญของคนตรีนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทุกชาติทุกภาษาและทุกวงการ

อริยะ สุพรรณเกษัช (2546 : 18) กล่าวถึงการจากระบบการศึกษาในปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการสอนหรือหลักสูตรส่วนใหญ่มักจะมุ่งไปในการพัฒนาสมองซีกซ้าย โดยเด็กต้องท่องจำ คิคเลข เรียนรู้ทางภาษา ระเบียบ กฎเกณฑ์ การวิเคราะห์ข้อมูล อันเป็นหน้าที่ของสมองซีกซ้ายทั้งนั้น ทั้งๆ ที่เด็กในวันนี้ควรจะได้รับภาระกระตุ้นให้สมองซีกขวาได้พัฒนาอย่างเต็มที่ โดยการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิดจินตนาการของเด็กโดยการพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีก ไปพร้อมกันและเท่าเทียมกัน โดยให้มีการเปลี่ยนแปลง ในระบบการศึกษาจากระบบที่เป็นอยู่ เป็นระบบที่ให้เด็กมีอิสระในการคิด การหาคำตอบมากขึ้น การพัฒนาสมองซีกขวา อาจทำได้โดยการสอนให้เด็กได้มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับจินตนาการ เช่น การเล่านิทาน การแสดงละคร การเล่นเกม เล่นกีฬา คนตรีและศิลปะ ตลอดจนการฝึกสมาธิประกอบกับเสียงคนตรี เสียงเพลงที่คัดเลือกไว้อย่างเหมาะสมก็จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจกับกาพัฒนาสมองเด็ก

จากความสำคัญกิจกรรมเพลงดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพลงเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างยิ่ง การนำกิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา ไม่เพียงแต่ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ยังได้รับความรู้ในเรื่องของคำศัพท์ การออกเสียงความมั่นใจ รวมถึงเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอีกด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพลง

ในการสอนภาษาอังกฤษนั้นสิ่งที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึง คือ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ควรจัดให้การเรียนการสอนเกิดความสอดคล้องกับความสนใจ จูงใจและความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการของผู้เรียนต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ควรนำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ ดังนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพลงที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของ การ์ดเนอร์ (Gardner. 1983) ทฤษฎีภาษาที่สองของ เครเชน (Krashen. 1995) และทฤษฎีการสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language) ของ ฟรีแมน (Freeman. 1992)

ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence)

เจ้าของทฤษฎีนี้ คือ การ์ดเนอร์ (Gardner. 1983) กล่าวถึงพหุปัญญา หรือ MI ว่าเป็นความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหา ซึ่ง การ์ดเนอร์ ได้จำแนกความสามารถทางปัญญาของมนุษย์ออกเป็น 8 ด้าน คือ

1. ความสามารถในการใช้ด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
2. ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical-mathematical Intelligence)
3. ความสามารถทางภาพมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence)
4. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว (Bodily-kinesthetic Intelligence)
5. ความสามารถทางด้านดนตรี (Musical Intelligence)
6. ความสามารถทางด้านสังคม ความเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
7. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
8. ความสามารถในการเข้าใจสภาพธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นทฤษฎีที่สนับสนุนเรื่องการใช้ดนตรีในการเรียนภาษาที่สอง ซึ่ง การ์ดเนอร์ ได้พูดถึงความสามารถทางปัญญา 8 ด้านของมนุษย์ และมีงานวิจัยเกี่ยวกับสมองของมนุษย์ได้กล่าวถึงว่าความสามารถทางปัญญาเหล่านี้มีรากฐานทางชีววิทยา และทางวัฒนธรรม โดยมีเซลล์สมองคอยควบคุมและเป็นฐานรองรับ ถ้าผู้ป่วยได้รับความกระทบกระเทือนทางสมองบางส่วนก็จะมีผลต่อพหุปัญญา นอกจากนั้นวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคม ก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาพหุปัญญาอีกด้วย

การ์ดเนอร์ เชื่อว่าเป็นความรับผิดชอบขององค์กรการศึกษาที่จะฝึกฝนความสามารถทางปัญญาเหล่านี้ให้แก่ผู้เรียน นักการศึกษาจำเป็นต้องรู้ว่าโรงเรียนส่วนมากเน้นการพัฒนาความสามารถทางปัญญาเพียง 2 ด้าน คือ ปัญญาด้านภาษา และปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นมุมมองที่แคบ เพราะมนุษย์มีความสามารถทางปัญญามากมาย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรตระหนักในเรื่องของความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน ถึงแม้ว่าเป็นไปไม่ได้ที่ผู้สอนจะฝึกฝนความสามารถทางปัญญาทั้งหมดได้ในเวลาเดียวกัน แต่ผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายในการที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ได้ดีกว่าที่ผ่านมา (Campbell, Campbell

& Dickinson, 1996) การใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการสอนภาษาที่สองเป็นไปตามหลักทฤษฎี พหุปัญญาของการ์คนอร์ เพราะดนตรีสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาได้หลายทาง เช่น ผู้เรียนสามารถฟังดนตรีขณะที่เขียนบทความ ในเรื่องของทักษะการสื่อสาร อาจจะทำให้ผู้เรียนได้ฟังดนตรีคลาสสิกหรือดนตรีแจ๊ส ในการที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ อาจจะทำให้ผู้เรียนได้ฟังนิทาน เพลงขณะที่ผู้สอนซึ่งรูปภาพประกอบตาม หรืออาจจะให้ผู้เรียนร้องเพลงที่เนื้อเพลงประกอบด้วย โครงสร้างทางภาษา จะเห็นได้ว่าดนตรีสามารถนำไปใช้ในการสอนภาษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งการนำ กิจกรรมเพลงหรือดนตรีที่สอดคล้องกับเนื้อหา บทเรียน และทักษะที่ต้องเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียน มีเจตคติที่ดี มีความมั่นใจในการเรียน และยังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางด้านดนตรีอีกด้วย ยิ่งกว่านั้น ผู้เรียนที่มีความสามารถทางดนตรีอยู่แล้ว ก็จะประสบความสำเร็จในการเรียน ได้มากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สอง

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมเพลงในการเรียนการสอน ตั้งอยู่บน พื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สอง นั่นคือสมมติฐานเกี่ยวกับตัวป้อน (The Input Hypothesis) เครเชน และ เทอเรล (Krashen & Terrell, 1995) ได้กล่าวถึงสมมติฐานเกี่ยวกับตัวป้อน สรุปได้ว่า ผู้เรียนที่เรียนภาษาที่สองเรียนรู้ภาษาจากข้อมูลทางภาษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ ข้อมูลดังกล่าว อาจได้มาจากการฟังหรือการอ่านและต้องเป็นข้อมูลที่มีความหมายในด้านเนื้อหา ไม่ใช่เป็นเพียง กฎเกณฑ์ โครงสร้างทางภาษาเท่านั้น จะต้องเป็นข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับผู้เรียน และข้อมูลที่ จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาเพิ่มขึ้น ได้นั้น ควรเป็นข้อมูลที่ใช้ภาษาในระดับสูงกว่าระดับความรู้ ภาษาที่ผู้เรียนมีอยู่เดิมเล็กน้อยอาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาโดยก้าวจากระดับ i หรือระดับ ความรู้ทางภาษาที่ผู้เรียนมีอยู่ในปัจจุบัน ไปสู่ระดับ $i+1$ หรือระดับความรู้ทางภาษาที่เหนือกว่า ระดับความรู้ทางภาษาที่ผู้เรียนมีอยู่ในปัจจุบันหนึ่งขั้น โดยใช้บริบทและข้อมูลนอกเหนือตัวภาษา เข้าช่วยเพื่อทำความเข้าใจ ดังนั้น เมื่อการสื่อสารได้ดำเนินไปจนกระทั่งผู้เรียนได้รับข้อมูลที่เข้าใจ ได้อย่างเพียงพอแล้ว ข้อมูลในลักษณะก็จะเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ ซึ่ง เรียกข้อมูลลักษณะ $i+1$ ว่า "Roughly - tuned Input"

เนื่องจากข้อมูลที่เข้าใจได้มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษา ผู้สอนควร ตระหนักในการให้ข้อมูลที่เข้าใจได้แก่ผู้เรียน โดยการปรับระดับความยากง่ายของภาษาให้อยู่ ในระดับที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจ และเรียนรู้ภาษาเพิ่มขึ้น ได้อย่างเพียงพอ จะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจ ในการเรียน และสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดี งานวิจัยของ สวีน (Swain, 1985; cited in Ellis, 1995) เกี่ยวกับสมมติฐานตัวส่งออกที่เข้าใจได้ (Comprehensible Output Hypothesis) ได้เพิ่มเติมจาก แนวคิดการเรียนรู้ภาษาที่สองของ เครเชนและเทอเรล (Krashen & Terrell, 1995 : 59 – 60)

กล่าวคือ ตัวส่งออกที่เข้าใจได้สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาเมื่อผู้เรียนถูกผลักดันให้ผลิตภาษาออกมาอย่างระมัดระวัง สามารถพูดติดต่อกันเป็นเรื่องราวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อประสบความสำเร็จในการสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้ ทั้งนี้เนื่องจากตัวส่งออกจะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้มุ่งความสนใจไปยังวิถีทางของการแสดงคำพูด โดยย้ายความสนใจจากกระบวนการเกี่ยวกับความหมายของคำ (Semantic) ไปยังความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ผู้ฟังเข้าใจข้อมูลมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค การซ่อมแซมความล้มเหลวในการสนทนาซึ่งนำไปสู่รูปแบบการเจรจาซึ่งสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ทฤษฎีของ เครเชน (Krashen's Five Hypotheses) ที่รู้จักกันดีคือทฤษฎีการรับข้อมูลทางภาษา (Input Hypothesis) และทฤษฎีแรงด้านความรู้สึก (Affective Filter Hypothesis) ซึ่งในทฤษฎีการรับข้อมูลทางภาษานั้น คำศัพท์ใหม่ที่ไม่คุ้นเคยจะเรียนรู้ได้เมื่อเกิดความชัดเจนแก่ผู้เรียน ซึ่งก็คือความหมายของศัพท์จะเรียนรู้ได้จากการใช้ส่วนประกอบอื่นๆนอกจากตัวภาษาในการอธิบาย เช่น รูปภาพประกอบ ท่าทางประกอบ และลักษณะเหมือนจริง สิ่งเหล่านี้ เครเชน ได้หมายถึง ข้อมูลทางภาษาที่เข้าใจได้ (Comprehensible Input) นอกจากนี้จำนวนข้อมูลทางภาษาที่เข้าใจได้จะต้องมีความเหมาะสมกับจำนวนคำศัพท์ที่เรียนรู้ ซึ่งได้พูดถึงการที่ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการเล่าเรื่องได้เนื่องมาจาก 1) คำศัพท์และการสร้างประโยคที่คุ้นเคยในบริบทของเรื่องเล่าช่วยนำไปสู่ความหมายของคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย และ 2) รูปภาพประกอบในเนื้อเรื่องช่วยให้ความหมายของคำศัพท์ที่มีคุ้นเคย

การใช้เพลงในการเรียนการสอนภาษาที่สองประกอบไปด้วยทฤษฎีทั้ง 2 คือ ทฤษฎีการรับรู้ข้อมูล และทฤษฎีแรงด้านความรู้สึก เมื่อผู้เรียนภาษาที่สองได้ยินเพลงที่มีเนื้อเรื่องซึ่งเป็นเพลงที่มีเนื้อหาประกอบ ผู้เรียนก็จะสามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้เช่นเดียวกับการฟังนิทาน แต่เนื่องจากผลของดนตรีที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง อาจทำให้เพลงที่มีเนื้อเรื่องสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดีกว่าการเล่านิทานปากเปล่า ส่วนในทฤษฎีแรงด้านความรู้สึกก็มีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนการสอนภาษาที่สอง คือความรู้สึกและทัศนคติของผู้เรียนมีผลกับการเรียนรู้ภาษาด้วย ซึ่งอารมณ์ในทางลบเป็นตัวปิดกั้นการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถรับข้อมูลได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น เมื่อผู้เรียนมีความวิตกกังวล ไม่มีแรงจูงใจในการเรียน หรือขาดความมั่นใจ ก็จะทำให้การเรียนภาษามีข้อจำกัด ซึ่งดนตรีมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศในทางที่ดีแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย

เพลงที่มีเนื้อเรื่องมีคุณลักษณะและประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้และแนวการสอนที่ เครเชน (Krashen, 1985) ได้เสนอ

คังกล่าวข้างต้น กล่าวคือเพลงที่มีเนื้อเรื่องเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้เรียนวัยนี้มีความสนใจเป็นพิเศษ นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในเพลงที่มีเนื้อเรื่องเป็นภาษาที่ง่าย เพื่อให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้

ทฤษฎีแนวการสอนแบบองค์รวม

ทฤษฎีแนวการสอนแบบองค์รวมเป็นแนวการสอนที่ยึดหลักแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) และแนวการสอนแบบธรรมชาติ (Natural Approach) ซึ่งแนวการสอนเพื่อการสื่อสารเป็นการใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน มากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรอยยิ้มออกทางภาษา หรือการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ส่วนแนวการสอนแบบธรรมชาติจะเน้นการใช้ตัวป้อนที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ (Comprehensible Input) กับกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ทางภาษาของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษา

แนวการสอนแบบองค์รวมได้รับการพัฒนาขึ้นให้มีลักษณะการพัฒนาภาษาแบบบูรณาการ (Freeman & Freeman, 1992) จากความหมายรวมของเรื่องไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา และเน้นกระบวนการฟัง และกระบวนการพูด โดยเป็นการให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการฟัง และตอบสนองต่อสิ่งที่ได้ฟังนั้น เช่น การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการฟัง พูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีกระบวนการสอนความคิดรวบยอดทางภาษาดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดเรื่องราวที่จะเรียนร่วมกัน โดยสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน หรือเป็นเรื่องราวที่ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องรับรู้และเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนในการดำเนินชีวิต
 2. ผู้สอนใช้คำถามที่กระตุ้นความคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับหัวข้อนั้นๆ จากนั้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง
 3. ผู้สอนใช้เนื้อเรื่อง การจัดประสบการณ์ตรง การใช้สื่อวิทัศน์ หรือรูปภาพ และถามคำถามที่เกี่ยวข้อง
 4. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อย
 5. ผู้สอนให้ผู้เรียนรายงาน โดยเป็นการเขียนรายงาน หรือการรายงานปากเปล่า
- หน้าชั้นเรียนแนวการสอนแบบองค์รวมเป็นความคิดรวบยอดที่ผสมผสานระหว่างปรัชญาของพัฒนาการทางภาษาและกลวิธีในการสอน ซึ่งประกอบด้วยการใช้เนื้อหาบทเรียนที่เป็นจริง การเขียนเนื้อความที่มีความหมาย และส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างแรงจูงใจและความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป เพลงมีผลต่อการเรียนรู้ตามทฤษฎีต่างๆ เนื่องจากเพลงจะช่วยทำให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลมาจากการได้รับประสบการณ์ และการฝึกฝนโดยมีการเปลี่ยนแปลง 3 ด้านคือทางด้านความรู้ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) และการเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) ดังนั้นในการนำทฤษฎีการสอนต่างๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเราอาจนำกิจกรรมเพลงมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยิ่งยั้ง

หลักในการเลือกเพลงที่ใช้สอน

การที่จะนำบทเพลงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้เสนอแนะถึงวิธีการเลือกเพลงประกอบการสอน ตลอดจนวิธีการใช้เพลงประกอบการสอน ไว้ดังนี้

วิจิตรา เจือจันทร์ (2533 : 32) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกเพลงประกอบการสอนเอาไว้ ดังนี้

1. บทเพลงเกี่ยวกับบ้านและโรงเรียน บทเพลงเกี่ยวกับคน โดยเฉพาะเพลงที่สามารถเติม ชื่อของคน ชื่อของเพื่อน ๆ ลงไปได้
2. บทเพลงที่เด็ก ได้มีโอกาสตบมือ เข้าจังหวะ และแสดงท่าทางต่าง ๆ
3. บทเพลงที่กำลังเป็นที่นิยม ซึ่งได้ยืมมาจากโทรทัศน์ วิทยุ หรือบทเพลง ในภาพยนตร์ การโฆษณา
4. บทเพลงเกี่ยวกับเทศกาล ฤดูกาล และวันหยุดอื่นต่าง ๆ
5. บทเพลงที่สามารถแสดงเป็นเรื่องราวได้ หรือ เป็นกิจกรรมบทบาทสมมุติ เช่น เพลงเกี่ยวกับการทักทาย การกล่าวลา

จินตนา นุคทัสน์ (2541 : 4) ได้เสนอแนะในการเลือกเพลงไว้ ดังนี้

1. เลือกเพลงที่สนุก เข้าใจ เข้าใจง่าย และมีเนื้อร้องเหมาะกับวัยของผู้เรียน เพลงสั้น ๆ

2. สร้างแบบฝึกหัดได้ เพื่อเรียนภาษาจากเพลง

นอกจากนี้ ประพนอม สุรัสวดี (2541 : 33) ได้กล่าวถึงการเลือกเพลงที่นำมาเป็นสื่อว่า ครูต้องคำนึงถึงความยาก-ง่ายของเพลง เช่นเกี่ยวกับคำศัพท์ใหม่ เนื้อหาและหลักสูตร ท่วงทำนองที่ง่ายต่อการร้องและจดจำ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของเพลงที่นำมาประกอบการสอนฟัง เป็นเพลงที่มีท่วงทำนอง สนุกสนานเนื้อร้อง ไม่ยากเหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาในบทเรียน

การใช้กิจกรรมเพลงประกอบการสอน

การร้องเพลงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กชอบ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน การสอนร้องเพลงภาษาอังกฤษ ช่วยให้เด็กได้รู้จักการออกเสียง สระ พยัญชนะ การเน้น เสียง คำศัพท์และ โครงสร้างของประโยค นอกจากนี้เพลงในหนังสือ หรือคู่มือครูแล้ว ครูอาจนำเพลง จากภาพยนตร์ แผ่นซีดีเพลง หรือเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมมาใช้สอนเด็กได้ ในการสอนเพลงควรให้นักเรียนทำท่าทางประกอบเพลงไปด้วย

กรมวิชาการ (2539 : 19) ได้สรุปวัตถุประสงค์ในการสอนเพลงประกอบบทเรียน ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่ บทเรียนมีความหมาย น่าสนใจ น่าสนุก
2. เพื่อย่ำสิ่งที่เรียนไปแล้ว เช่น แถบประโยค คำศัพท์ หรือการออกเสียง ให้นักเรียนจำได้ดียิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการออกเสียงมากขึ้น โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย เช่น เสียงสระ พยัญชนะ เสียงเชื่อมคำ เชื่อมประโยค และจังหวะ เป็นต้น

ทางด้านนิคยา สุวรรณศรี (2539 : 70-71) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการสอนเพลง ภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่ บทเรียนมีความหมาย น่าสนใจและสนุก
2. เพื่อย่ำในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เช่น แบบประโยค คำศัพท์ หรือการออกเสียง ให้นักเรียนจำได้ดียิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการออกเสียงมากขึ้น โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย เช่น เสียงสระ พยัญชนะ เสียงที่เชื่อมคำ เชื่อมประโยคและจังหวะ เป็นต้น
4. เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ส่วนเรื่องศักดิ์ อัมไพพันธ์ (2542 : 9) กล่าวว่า การเรียนการสอนภาษา โดยใช้เพลง สอนในห้องเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อสอนศัพท์หรือ โครงสร้างใหม่ตลอดจน Language Features ต่างๆ
2. เพื่อทบทวนเนื้อหาที่เรียนมา
3. เพื่อจัดกิจกรรมเสริมบทเรียนให้น่าสนใจ
4. เพื่อสอนขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกี่ยวกับภาษาและบทเพลงนั้น
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎี ของบทเพลงและดนตรี

6. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกของภาษา

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการในการสอนเพลงภาษาอังกฤษโดยมีรายละเอียดดังนี้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544 : 174) กล่าวว่า บทเพลงในระดับประถมต้น (1-3) ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้านดนตรีในวงจำกัด ไม่ว่าจะเป็นการร้องหรือการฟังเพลงยังคงต้องมีการเลือกสรรบทเพลงให้เหมาะสมอย่างมาก เพลงที่นำมาใช้ร้องควรเป็นเพลงที่มีโครงสร้างไม่สลับซับซ้อนนัก ช่วงเสียงของเพลงไม่ควรกว้างเกินไป เพลงควรมีความยาวไม่มากนัก

จะเห็นได้ว่า ในการนำเพลงและดนตรีมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ก็เพื่อที่จะสร้างความน่าสนใจของบทเรียนให้มียิ่งขึ้น เกิดความสนุกสนานในการเรียน และเพื่อที่จะช่วยเพิ่มความคงทนในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

กิจกรรมการสอนเพลงภาษาอังกฤษ

การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ถือว่าเป็นการสอนภาษาต่างประเทศเพราะเรามีภาษาของเราเป็นภาษาแม่ เป็นการยากที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกภาษาได้ตามต้องการในหนึ่งสัปดาห์ นักเรียนอาจจะมีโอกาสคุ้นเคย คลุกคลีกับภาษาเพียง 4-5 ชั่วโมง ซึ่งนับว่าน้อยมากสำหรับวิชาทักษะ วิธีการสอนที่ใช้กันหลากหลายวิธี ไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าการสอนแบบใดได้ผลดีกว่าใคร ทุกวิธีต่างก็จะมุ่งที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 4 ทักษะ คือการฟัง พูด อ่าน และเขียน แต่จะไม่ได้ฟังเสียงเจ้าของภาษาโดยตรง นอกจากฟังจากวิทยุโทรทัศน์ เทป ซึ่งบางครั้งก็ยากเกินกว่านักเรียนจะเข้าใจ การใช้เพลงจะเป็นสื่อที่ทำให้นักเรียนเข้าใจกับภาษามากขึ้น เพลงเป็นสื่อการสอนที่จัดว่าสำคัญอีกประการหนึ่งในวิชาภาษาอังกฤษนอกเหนือจากสื่อการสอนอื่นๆ เราสามารถใช้เพลงประกอบการเรียนการสอนและเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยครูจะต้องเป็นผู้เลือกเพลงให้เหมาะสมกับวัย และความรู้ของนักเรียน การสอนเพลงนอกจากจะทำให้ให้นักเรียนมี โอกาสได้ฟังเสียงของเจ้าของภาษาจริงแล้ว ยังทำให้นักเรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศ คลายความเครียดจากเนื้อหาวิชา นักเรียนจะได้รับความสะดวกสบายเพลิดเพลิน นักเรียนจะได้ฝึกการออกเสียงที่ถูกต้อง เกิดความกล้าที่จะออกเสียงโดยไม่ประหม่าอาย เพลงที่เลือกใช้สอนนั้นนอกจากจะเป็นเพลงที่จัดทำโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการแล้วก็อาจเป็นเพลงอื่นที่ครูผู้สอนแต่งขึ้นมาใช้สอนเอง ซึ่งมีทำนองที่นักเรียนได้ยิน คุ้นเคยมาแล้วและเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ในกรณีที่จะเลือกเพลงสำหรับเด็กนักเรียนนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ (พริ้งพงษ์ ไชยขาววงษ์. 2535 : 29)

1. เข้าใจง่าย เนื้อร้องไม่สลับซับซ้อน หรือเปรียบเทียบ
2. เลือกนักร้องที่มีการออกเสียง (Pronunciation) ชัดเจน เสียงใสฟังง่าย
3. เข้ากับเนื้อหาของภาษาที่นักเรียนกำลังเรียน

4. เป็นเพลงที่เข้ากับฤดูกาล เช่น วันเกิด ขอบคุณ การลา

5. การเตรียมตัวของครูผู้สอน ดังนี้

5.1 ครูผู้สอนแม้จะร้องไม่ได้ แต่ก็ต้องศึกษาเพลงและสาระนั้น

มาเป็นอย่างดี

5.2 เตรียมเครื่องเล่นเทป Cassette ไว้ล่วงหน้า

5.3 มีเทคนิคในการสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจและร้องตามเนื้อเพลงได้ เช่นเล่าให้ฟังทีละตอน แนะนำคำศัพท์ก่อน

5.4 หากกิจกรรมที่มาประกอบให้เพลงนั้นน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น อาจมีภาพประกอบ มีรูปแบบในขณะการสอน เช่น ทำท่าประกอบ กิจกรรมเข้าจังหวะ

5.5 มีขั้นตอนในการสอนที่เหมาะสม

เรื่องศักดิ์ อ่ำไพพันธ์ (2542 : 25) ได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมถึงรูปแบบของเพลงที่ใช้ในการสอนภาษาว่ามี 2 ลักษณะคือ

1. เพลงที่ใช้ทำท่าประกอบจะเป็นประเภทที่จัดกิจกรรมประกอบได้ (Active Songs) มีการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาในบทเพลง ผู้สอนอาจกำหนดให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์กิจกรรมขึ้นมาเองก็ได้ กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาของบทเพลงและทักษะทางภาษาได้อีกด้วย

2. เพลงที่สอนโครงสร้างเนื้อหาทางภาษามีเนื้อหาซับซ้อนยากแก่การจัดกิจกรรมประกอบ (Passive Songs) มักจะเป็นบทเพลงที่เกี่ยวกับแนวคิด ความรัก ความสวยงาม ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น เนื้อหาในบทเพลงมุ่งให้ผู้เรียนฝึกการฟังและเรียนรู้คำศัพท์ ตลอดจนศึกษาโครงสร้างของประโยคที่สำคัญ บทเพลงประเภทนี้เน้นหนักทางด้านเนื้อหามากกว่าที่จะเน้นทางด้านความสนุกสนาน

ประโยชน์ของการใช้เพลงประกอบการสอน

เพลงเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์มีความสุข ร่าเริง เบิกบาน ก่อให้เกิดสุนทรียภาพทางอารมณ์ ช่วยคลายเครียดและสร้างบรรยากาศให้รื่นรมย์ จึงนับว่าเพลงมีความสำคัญต่อคนทุกชนชาติ และทุกวงการ นักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของเพลงไว้ดังนี้

ประนอม สุรัสวดี (2540 : 111) กล่าวถึงประโยชน์ของเพลงว่า เพลงช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ ผู้เรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศ ได้แสดงท่าทางประกอบ การใช้เพลงในชั้นเรียนช่วยส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

กรมวิชาการ (2534 : 1) ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ว่า คือ การนำเอาวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการจัดกิจกรรมตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือเน้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น

วิลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 249) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ การสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับ เนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือ เป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้ คือ แผนการเตรียม การสอนหรือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์ อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านใด (สติปัญญา/เจตคติ/ทักษะ) จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีใด ใช้สื่อการสอนหรือ แหล่งการเรียนรู้ใด และจะประเมินผลอย่างไร

จากความหมายของแผนการเรียนรู้ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แผนการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือสำหรับครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนให้เรียนตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน

ความสำคัญของแผนการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ หรือ แผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกรหรือ สถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดพิมพ์เขียวไม่ได้ฉัน ใด ผู้เป็นครูก็จะขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้น ยิ่งผู้สอนได้จัดทำแผนการสอนด้วยตัวเองก็ยิ่งให้ ประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงนั้น (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546 : 206) ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ มีประโยชน์หรือผลดี ที่นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวไว้ ดังนี้

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2540 : 125) ได้จำแนกความสำคัญของแผนการจัด การเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสในการพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของบทเรียน ดังกล่าวมาแล้วอย่างรอบคอบ อันส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของ นักเรียน

2. แผนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนทำขึ้นเอง เป็นการสร้างครุที่ดี เพราะครูผู้สอน มีโอกาสคาดการณ์ล่วงหน้าในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการทำให้ผู้สอนมีความคิดสร้างสรรค์

3. ทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้เตือนความจำให้แก่ผู้สอน ช่วยไม่ให้สับสน สามารถสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ จัดกิจกรรมได้ตามขั้นตอน ใช้สื่อได้เหมาะสม และมีการวัดและประเมินผลเป็นระยะๆ

4. ป้องกันการใช้เวลาว่างอย่างไรประโยชน์ การทำแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้สอนคำนึงถึงเวลาที่ต้องใช้ การเตรียมบทเรียนมากเกินไปจนเป็นการขัดเคืองความรู้ให้แก่นักเรียน ไม่ส่งผลดีต่อการเรียนรู้และเตรียมบทเรียนน้อยไปอาจทำให้ครูผู้สอนต้องสอนทบทวนซ้ำซากจนหมดเวลา

5. ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการสอน

6. ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยดี เพราะครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ก็มีส่วนในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเป็นข้อมูลในการวางแผนและการนิเทศศึกษา

7. ประโยชน์สำหรับครูผู้สอนเข้ามาสอนแทนในกรณีที่ครูประจำไม่สามารถทำการสอนได้แต่ได้เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า และเก็บไว้ในที่ๆ เพื่อนครูสามารถหยิบไปใช้ได้

8. เป็นหลักสูตรที่นักเรียนได้เรียน

ฉัตรวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53 – 54) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนตามหลักสูตร
2. เพื่อให้จัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน
3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง
4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ
6. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติการสอน
8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน (แผนการจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู)

นอกจากนี้ สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการเรียนรู้ และลักษณะของแผนการเรียนรู้ที่ดีไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนที่ดี วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา
2. ช่วยให้ครูผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง และทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย
3. ช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่าการสอนของตนได้เดินไปในทิศทางใด หรือทราบว่าสอนอะไร ด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไร และจะวัดและประเมินผลอย่างไร
4. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีจัดการเรียนรู้ จะจัดหาและใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล
5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอน (จัดการเรียนรู้) แทนได้
6. แผนการเรียนรู้ที่นำไปใช้และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษากว้างขวาง
7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน สำหรับประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะครูให้สูงขึ้น

จะเห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้สอน ช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะเรื่องหลักการสอน เป็นเหมือนแผนที่นำทางไม่ให้ผู้สอนหลงทาง สามารถสอนได้ตามจุดประสงค์ มีขั้นตอน มีสื่อที่เหมาะสมกับสิ่งที่เรียน วัดผลและประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง

องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2540 : 104) ได้เสนอองค์ประกอบในแผนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. มโนคติ คือ การมุ่งเน้นให้เกิดมโนคติหรือความคิดรวบยอด/หลักการอะไรบ้าง
2. วัตถุประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อทราบว่ามีจุดประสงค์อย่างไร
3. เนื้อหา กำหนดให้ชัดเจนว่ามีเนื้อหาอะไรบ้าง
4. กิจกรรมการเรียน กำหนดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสม
5. สื่อการเรียน เลือกใช้เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เหมาะสม

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 63) กล่าวถึงส่วนประกอบสำคัญของแผนการเรียนรู้ไว้ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนนำหรือหัวแผนการเรียนรู้

เป็นส่วนประกอบที่แสดงให้เห็นภาพรวมของแผนการเรียนรู้ว่าเป็นแผนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ใช้กับผู้เรียนระดับชั้นใด เรื่องอะไร ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเท่าใด

ส่วนที่ 2 ตัวแผนการเรียนรู้ (องค์ประกอบที่สำคัญ)

1. สาระ
2. มาตรฐานการเรียนรู้
3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
4. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
5. สาระสำคัญ
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 6.1 จุดประสงค์ปลายทาง
 - 6.2 จุดประสงค์นำทาง
7. สาระการเรียนรู้/เนื้อหา
8. กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้
9. สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้
10. การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย
 - 10.1 วิธีการประเมิน
 - 10.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
 - 10.3 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน
11. เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้
12. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ท้ายแผนการเรียนรู้

ประกอบด้วย บันทึกผลการใช้แผนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนที่ผู้สอนบันทึกข้อสังเกตที่พบจากการนำแผนไปใช้ เช่น ปัญหาและแนวทางแก้ไข กิจกรรมเสนอแนะ และข้อมูลอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแผนฯ ในการนำไปใช้ต่อไป อีกส่วนหนึ่งของท้ายแผนการเรียนรู้ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน ได้แก่ ใบงาน แบบทดสอบ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นๆ เป็นต้น

จากองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ที่กล่าวมา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเขียนแผนการเรียนรู้โดยประยุกต์จากแนวทางของสุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 63) โดยมีองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วยหัวข้อ

1. ลำดับที่ของแผนการเรียนรู้
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
3. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
4. ชื่อเรื่อง
5. เวลา

2. ส่วนแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อ

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์ปลายทาง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหาสาระ
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อ/อุปกรณ์การเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
8. ปัญหา/ข้อเสนอแนะ

3. ส่วนท้ายแผนการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อในการจัดการเรียนรู้ เช่น เพลง ใบความรู้ เกม แบบฝึกหัด เป็นต้น

รูปแบบของแผนการเรียนรู้

รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับครูผู้สอนหรือสถานศึกษาจะเลือกใช้ หรือนำไปปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบหรือรายละเอียดภายในแต่ละรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่คล้ายกัน ดังนี้

ยุพิน พิพิธกุล (2545 : 257) ได้เสนอรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่

เรื่อง.....ระยะเวลา.....ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้.....
ด้านทักษะ/กระบวนการ.....

ด้านคุณลักษณะ.....

2. สารการเรียนรู้

.....

3. สื่อการเรียนรู้

.....

4. กิจกรรมการเรียนรู้

.....

5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

.....

6. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

ศุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549: 60 – 62) ได้นำเสนอรูปแบบแผนการเรียนรู้
ที่เป็นที่นิยมโดยทั่วไป 3 รูปแบบ คือ

1. แผนการเรียนรู้แบบบรรยาย เขียนโดยใช้ประเด็นทั้ง 10 ประเด็นมากำกับ
แต่การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนจะเขียนเป็นเชิงบรรยาย กิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ โดยมีระบุ
ชัดเจนว่านักเรียนทำอะไร มีรูปแบบดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....คาบ.....

1. สารสำคัญ.....

2. จุดประสงค์การเรียนรู้:.....

3. จุดประสงค์ปลายทาง:

4. จุดประสงค์นำทาง

4.1.....

4.2.....

5. เนื้อหาสาระ:

6. สื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน:

7. กิจกรรมการเรียนการสอน:

8. การวัดและประเมินผล:

9. กิจกรรมเสนอแนะ:

10. บันทึกผลหลังการสอน :

10.1 ผลการสอน

10.2 ปัญหา/อุปสรรค

10.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

ลงชื่อ.....ผู้สอน

2. แผนการสอนแบบตาราง เขียนโดยใช้ประเด็นสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้มากำกับ และบรรจุองค์ประกอบสำคัญเหล่านั้นลงไปตามตารางเกือบทั้งหมด ดังนี้

จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	กระบวนการ	การวัดประเมินผล
จุดประสงค์การเรียนรู้:
จุดประสงค์ปลายทาง:
จุดประสงค์นำทาง: 1. 2. 3.

3. แผนการเรียนรู้แบบพิศดาร เป็นแผนการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดมากขึ้น การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนแยกเป็นกิจกรรมที่ครูปฏิบัติและสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกัน

แผนการสอนที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....คาบ.....

1. สาระสำคัญ.....
2. จุดประสงค์การเรียนรู้:
3. จุดประสงค์ปลายทาง:

4. จุดประสงค์นำทาง

4.1

4.2

5. เนื้อหาสาระ:

6. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน:

7. กิจกรรมการเรียนการสอน:

ขั้นตอน จุดประสงค์นำทาง	กิจกรรมการเรียนการสอน		วิธีวัดผลระหว่างเรียน
	ครู	นักเรียน	
.....
.....
.....

8. การวัดและประเมินผล:

.....

9. กิจกรรมเสนอแนะ:

10. บันทึกผลหลังการสอน :

10.1 ผลการสอน

10.2 ปัญหา / อุปสรรค

10.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

จากรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงตัวอย่างของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

หลักการเขียนแผนการเรียนรู้

สำหรับหลักการเขียนแผนการสอน หรือแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 19 – 29) ได้เสนอรูปแบบในการเขียนแผนการสอนไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นสหวิทยาการตามที่เห็นเหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอนประมาณเนื้อหาวิชาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือสอนได้หน่วยละครั้ง
3. กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์อะไรแก่ผู้เรียน แล้วกำหนดหัวข้อเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย
4. กำหนดหลักการและความคิดรวบยอด หลักการและความคิดรวบยอดที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อเรื่อง โดยสรุปรวบแนวความคิด สาระและหลักการที่สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน
5. กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง โดยเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางการเลือกและการเขียนแผนการสอน
7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการเรียนรู้จาก แผนการสอน 1 แผนแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
8. เลือกและเขียนแผนการสอน วิธีการและอุปกรณ์ที่ครูใช้เป็นสื่อการสอน ทั้งสิ้น เมื่อเขียนแผนการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องแล้วจัดไว้เป็นรูปเล่ม เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
9. หาประสิทธิภาพของแผน เพื่อเป็นการประกันว่าแผนการสอนที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้น โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนบรรลุผล
10. การใช้แผนการสอนเป็นการนำแผนการสอนไปใช้ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบปรับปรุงให้ดีขึ้นตลอดเวลา ข้อคำนึงในการใช้แผนการสอน ดังนี้
 - 10.1 ต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของแต่ละบทเรียน และใช้จุดมุ่งหมายเป็นแนวทางในการดำเนินการสอน
 - 10.2 ต้องคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อช่วยให้การสอนเป็นไปตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

10.3 ต้องคำนึงถึงวิธีที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน เจตคติที่ดี และทักษะที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

10.4 ต้องคำนึงถึงให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน

10.5 ต้องคำนึงถึงแหล่งวิทยาการที่จะนำมาใช้ เพื่อให้เกิดความสะดวก ในการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และวิทยาการอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

10.6 ต้องคำนึงถึงสภาพและลักษณะเฉพาะแต่ละท้องถิ่น เพื่อสอดคล้องกับ แนวทางการใช้หลักสูตรที่ว่า การจัดมวลประสบการณ์ให้นักเรียนนั้น จัดให้ยืดหยุ่นตามพัฒนาการ ของเด็ก และความเหมาะสมกับท้องถิ่นเป็นสำคัญ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 218 – 220) ได้กล่าวถึง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ว่ามีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค และหน่วยการเรียนรู้ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อประโยชน์ในการเขียนรายละเอียดของแต่ละหัวข้อของแผนการจัดการเรียนรู้
2. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อนำมาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ เจตคติ และค่านิยม
3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ โดยเลือกและขยายสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
4. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้
6. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

ลักษณะของแผนการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่าง มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ดังที่นักวิชาได้กล่าวไว้ ดังรายละเอียดนี้

อากรณ ใจเที่ยง (2540 : 154) กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตร และแนวการสอนของกรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

2. นำไปใช้สอนจริงอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับนักเรียนและเวลาที่กำหนด
4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
6. ทุกหัวข้อในแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้รุจิร ภู่อาระ (2546 : 159) กล่าวถึง ลักษณะของแผนการเรียนรู้ที่ดีว่าต้องสามารถตอบคำถามได้ว่า

1. จะให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อย่างไร
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียน

บรรลุผลตามจุดประสงค์

3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรมตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงนักเรียนเป็นผู้จัดทำเอง

4. จะใช้สื่อ/อุปกรณ์อะไรจึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์
5. จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

ส่วนสุวิทย์ มูลคำและคณะ (2549 : 59) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้ที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้นๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือด้านใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน และนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่า จะต้องทำอะไรจึงจะทำให้การเรียน การสอนบรรลุผล)
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)
4. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)
5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่ สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้

ประสิทธิภาพ

ความหมายของการหาประสิทธิภาพ

นักวิชาการและนักบริหารหลายท่าน ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ แตกต่างกันไป ดังนี้

ประเวศน์ มหารัตน์กุล (2542 : 113-114) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้คนน้อยกว่างาน แต่สามารถทำงานให้สำเร็จไม่ว่าจะเป็นการบรรลุความสำเร็จ ในรูปแบบของภารกิจ นโยบาย เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ ก็แล้วแต่ ผลงานที่สำเร็จได้ใช้คน และทุนพอดีกับงาน และยิ่งผลงานที่สำเร็จได้ใช้คนและทุนค้ำมากเท่าใด ยิ่งถือว่าเกิดประสิทธิภาพ ได้มากเท่านั้น

กฤษฎี อุทัยรัตน์ (2545 : 350) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ที่บรรลุ แล้วโดยการเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 667) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

ดรักเกอร์ (Drucker. 1967 ; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ และสัมพันธ์ พันธุ์ฤทธิ์. 2545 : 3) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากร ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์กรได้ดี

สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การประเมินสื่อ วัตกรรมการเรียนการสอนพิจารณาคุณค่าของ สื่อวัตกรรมการเรียนการสอนนั้นๆ อย่างมีระบบ ว่ามีคุณภาพ หรือไม่ ก่อนที่จะนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนหรือนำไปเผยแพร่ต่อไป

การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

การหาประสิทธิภาพวิธีการหรือวัตกรรมการใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น ชุดการสอน แบบฝึก แผนการสอน แบบเรียนสำเร็จรูป หรือกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ผู้สอนพัฒนาขึ้น ควรมีความถูกต้องด้านเนื้อหา และขั้นตอนที่กำหนดขึ้นควรมีความเหมาะสม กับนักเรียน นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ดังนี้

เชษฏ์ กิจระการ (2544 : 44 – 46) ได้กล่าวว่า สื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษาได้รับการผลิตขึ้นมาแล้ว ต้องมีการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษานั้น ก่อนนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ถ้าหากใช้สื่อการสอนใดๆ ที่ไม่ได้ผ่านการทดสอบหา ประสิทธิภาพภายนอก นอกจากจะไม่มี ความมั่นใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งหมายถึง คุณภาพของสื่อหรือเทคโนโลยีที่ยืนยันได้ในเชิงปริมาณหรือตัวเลขแล้วยังอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียง อันเกิดแก่ผู้เรียนในด้านของคุณธรรมและจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมอีกด้วย นอกจากนั้น

ครูผู้สอนจำนวนมากที่ใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอน โดยไม่มีหลักการหรือทฤษฎีที่ถูกต้อง ทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอนเหล่านั้นมีค่าเท่ากับการนำเอาเครื่องมือมาประกอบการสอนเท่านั้น โดยไม่ทราบว่าสื่อเข้าไปมีบทบาทหรือคุณภาพมากน้อยเพียงใด จากคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสื่อและเทคโนโลยีที่ได้รับการผลิตขึ้น เพื่อจะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพของสื่อเสียก่อน

หลังจากผ่านกระบวนการและขั้นตอนของการสร้างสื่อทั้งหลายตามหลักวิชาแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่สำคัญคือ การหาประสิทธิภาพของสื่อที่สร้างขึ้น กล่าวคือ ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนใด ๆ มีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ การหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ ควรทำความเข้าใจไว้ได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ มีรายละเอียดดังนี้

วาโร เฟ็งส์วีสดี (2545 : 42 – 46) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพและการกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งมีหมายความรวมถึงแผนการสอนด้วย มีรายละเอียดดังนี้

1. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตนวัตกรรมพึงพอใจว่า ถ้าหากนวัตกรรมมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้ว ก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ได้ และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์)

1.1 พฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior : E_1) คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งได้แก่ งานที่มอบหมาย และกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

1.2 ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior : E_2) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน

การกำหนดประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งการที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 มีค่าเท่าใดนั้นผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งค่าไว้ 80/80, 85/85, และ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 154) กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตร และแนวการสอนของกรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

2. นำไปใช้สอนจริงอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับนักเรียนและเวลาที่กำหนด
4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
6. ทุกหัวข้อในแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้รุจิร ภู่อาระ (2546 : 159) กล่าวถึง ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีว่าต้องสามารถตอบคำถามได้ว่า

1. จะให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อย่างไร
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียน

บรรลุผลตามจุดประสงค์

3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรมตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงนักเรียนเป็นผู้จัดทำเอง
4. จะใช้สื่อ/อุปกรณ์อะไรจึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์
5. จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

ส่วนสุวิทย์ มูลคำและคณะ (2549 : 59) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้นๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือด้านใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน และนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่า จะต้องทำอะไรจึงจะทำให้การเรียน การสอนบรรลุผล)
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)
4. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)
5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มมีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่ สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้น ได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้

ประสิทธิภาพ

ความหมายของการหาประสิทธิภาพ

นักวิชาการและนักบริหารหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ แตกต่างกันไป ดังนี้

ประเวศน์ มหารัตน์กุล (2542 : 113-114) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้คนน้อยกว่างาน แต่สามารถทำงานให้สำเร็จไม่ว่าจะเป็นการบรรลุความสำเร็จ ในรูปแบบของภารกิจ นโยบาย เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ ก็แล้วแต่ ผลงานที่สำเร็จได้ใช้คน และทุนพอดีกับงาน และยิ่งผลงานที่สำเร็จได้ใช้คนและทุนค่าน้อยเท่าใด ยิ่งถือว่าเกิดประสิทธิภาพ ได้มากเท่านั้น

กฤษฎ์ อุทัยรัตน์ (2545 : 350) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ที่บรรลุ แล้วโดยการเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 667) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

ดรักเกอร์ (Drucker, 1967 ; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ และสัมพันธ์ พันธุ์พญ์, 2545 : 3) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากร ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์การได้ดี

สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อ นวัตกรรม หมายถึง การประเมินสื่อ นวัตกรรมตามกระบวนการพิจารณาคุณค่าของ สื่อ นวัตกรรมนั้นๆ อย่างมีระบบ ว่ามีคุณภาพ หรือไม่ ก่อนที่จะนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนหรือนำไปเผยแพร่ต่อไป

การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

การหาประสิทธิภาพวิธีการหรือนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น ชุดการสอน แบบฝึก แผนการสอน แบบเรียนสำเร็จรูป หรือกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ผู้สอนพัฒนาขึ้น ควรมีความถูกต้องด้านเนื้อหา และขั้นตอนที่กำหนดขึ้นควรมีความเหมาะสม กับนักเรียน นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ดังนี้

เชษฐ กิจระการ (2544 : 44 – 46) ได้กล่าวว่า สื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษาได้รับการผลิตขึ้นมาแล้ว ต้องมีการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อหรือเทคโนโลยีการศึกษานั้น ก่อนนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ถ้าหากใช้สื่อการสอนใดๆ ที่ไม่ได้ผ่านการทดสอบหา ประสิทธิภาพภายนอก นอกจากจะไม่มี ความมั่นใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งหมายถึง คุณภาพของสื่อหรือเทคโนโลยีที่ยืนยันได้ในเชิงปริมาณหรือตัวเลขแล้วยังอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียง อันเกิดแก่ผู้เรียนในด้านของคุณธรรมและจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมอีกด้วย นอกจากนั้น

ครูผู้สอนจำนวนมากที่ใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอน โดยไม่มีหลักการหรือทฤษฎีที่ถูกต้อง ทำให้การใช้สื่อการเรียนการสอนเหล่านั้นมีค่าเท่ากับการนำเอาเครื่องมือมาประกอบการสอนเท่านั้น โดยไม่ทราบว่าสื่อเข้าไปมีบทบาทหรือคุณภาพมากน้อยเพียงใด จากคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสื่อและเทคโนโลยีที่ได้รับการผลิตขึ้น เพื่อจะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพของสื่อเสียก่อน

หลังจากผ่านกระบวนการและขั้นตอนของการสร้างสื่อทั้งหลายตามหลักวิชาแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่สำคัญคือ การหาประสิทธิภาพของสื่อที่สร้างขึ้น กล่าวคือ ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนใด ๆ มีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ การหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ ควรทำความเข้าใจไว้จะได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ มีรายละเอียดดังนี้

วาโร เฟ็งสวัสดี (2545 : 42 – 46) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพและการกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งมีหมายความรวมถึงแผนการสอนด้วย มีรายละเอียดดังนี้

1. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตนวัตกรรมพึงพอใจว่า ถ้าหากนวัตกรรมมีประสิทธิภาพถึงระดับที่กำหนดแล้ว ก็มีคุณค่าพอที่จะนำไปใช้ได้ และคุ้มค่าแก่การลงทุนผลิตออกมา การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์)

1.1 พฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior : E_1) คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งได้แก่ งานที่มอบหมาย และกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

1.2 ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior : E_2) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Products) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน

การกำหนดประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งการที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1 / E_2 มีค่าเท่าใดนั้นผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งค่าไว้ 80 / 80, 85 / 85, และ 90 / 90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75 / 75 เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เช่น 90/90 มีความหมาย ดังนี้

90 ตัวแรก หมายความว่า เมื่อเรียนจากนวัตกรรมการแล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองาน ได้เฉลี่ย 90% ร้อยละ 90

90 ตัวหลัง หมายความว่า ผู้เรียนทำการทดสอบหลังใช้นวัตกรรมการ ได้เฉลี่ย 90% หรือ ร้อยละ 90

2. ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษา คือเมื่อผลิตนวัตกรรมการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องนำไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนดังนี้

2.1 1:1 (หรือแบบเดี่ยว) คือ ทดลองกับนักเรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเก่ง โดยทดลองกับเด็กอ่อนก่อน ทำการปรับปรุงแล้วทดลองกับเด็กปานกลางแล้ว จึงนำไปทดลองกับเด็กเก่ง ในกรณีสถานการณ์ไม่อำนวยก็ให้ทดลองกับเด็กอ่อนหรือ ปานกลาง จำนวน หาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จะต่ำกว่าเกณฑ์มาก โดยจะได้ค่า E_1/E_2 ประมาณ 60/60

2.2 1:10 (หรือแบบกลุ่ม) คือทดลองกับผู้เรียน 6-10 คนละผู้เรียนทั้งเก่งและอ่อน จำนวนหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ซึ่งในครั้งนี้นี้ คะแนนจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าเกณฑ์หรือห่างจากเกณฑ์ประมาณ 10% นั่นคือค่า E_1/E_2 ประมาณ 70/70

2.3 1:100 (หรือภาคสนาม) คือ ทดลองกับผู้เรียน 40-100 คน ละผู้เรียนทั้งเก่งและอ่อน จำนวนหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ซึ่งในครั้งนี้นี้ ผลที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งได้ตั้งไว้

3. การยอมรับหรือไม่ยอมรับประสิทธิภาพของนวัตกรรมการทางการศึกษา เมื่อทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ภาคสนามแล้ว ให้เทียบค่า E_1/E_2 ที่หาได้จากแผนการจัดการเรียนรู้กับค่า E_1/E_2 ของเกณฑ์ เพื่อดูว่าเราจะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพของแผนหรือนวัตกรรมการศึกษานั้นมี 3 ระดับ คือ

3.1 สูงกว่าเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกิน 2.5%

3.2 เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่เกิน 2.5%

3.3 ต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมการต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ต่ำไม่เกิน 2.5%

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 153-156) กล่าวถึงการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อวิธีสอนหรือนวัตกรรมการ ไว้ว่า เมื่อครูทำการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หรือวิธีสอน หรือ

นวัตกรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการทดลองใช้ และหาประสิทธิภาพของสิ่งที่พัฒนา เพื่อที่จะมั่นใจในการที่จะนำไปใช้ต่อไป การหาประสิทธิภาพนิยมใช้เกณฑ์ 80/80 ซึ่งมีวิธีการ 2 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางที่ 1 พิจารณาจากผู้เรียนจำนวนมาก (ร้อยละ 80) สามารถบรรลุผลในระดับสูง (ร้อยละ 80)

กรณีนี้เป็นนวัตกรรมสั้น ๆ ใช้เวลาน้อย เนื้อหาที่สอนมีเรื่องเดียว เช่น ชุดการสอน 1 บท ใช้สอน 1 ชั่วโมง เป็นต้น เกณฑ์ 80/80 หมายถึง 80% ของผู้เรียนที่ทำได้ ไม่ต่ำกว่า 80% ของคะแนนเต็ม

2. แนวที่ 2 พิจารณาจากผลระหว่างดำเนินการและผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (เช่น ร้อยละ 80)

กรณีใช้การสอนหลายครั้ง มีเนื้อหาสาระมาก (เช่น 3 บทขึ้นไป) มีการวัดผลระหว่างเรียน (Formative) หลายครั้งเกณฑ์ 80/80 มีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

80 ตัวหลัง เป็นประสิทธิภาพของผลโดยรวม (E_2)

การหาประสิทธิภาพใช้สูตรดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนที่สอบได้ของทุกคน}}{\text{ผลรวมของคะแนนเต็มจากทุกคน}} \times 100$$

ประสิทธิภาพจึงเป็นร้อยละของค่าเฉลี่ย เมื่อเทียบกับคะแนนเต็มซึ่งต้องมีค่าสูง จึงจะชี้ถึงประสิทธิภาพได้ กรณีนี้ใช้ร้อยละ 80

80 ตัวแรก ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ เกิดจากการนำคะแนนที่สอบได้ระหว่างดำเนินการ (นั่นคือระหว่างเรียน หรือระหว่างการทดลอง) มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละ ซึ่งต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของผลโดยรวม เกิดจากการนำคะแนนจากการวัดโดยรวม เมื่อสิ้นสุดการสอนหรือสิ้นสุดการทดลอง มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละ ซึ่งต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

เหตุผลเบื้องหลังการกำหนดเกณฑ์ 80/80 ในกรณีนี้ก็คือ การที่สิ่งที่ครูผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลการเรียน ทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยเฉลี่ยร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มย่อมชี้ถึงการมีประสิทธิภาพสูง

แง่คิดเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ สามารถกำหนดได้หลากหลายขึ้นกับครูผู้วิจัยจะกำหนด ถ้าต้องการประสิทธิภาพสูง ก็กำหนดค่าไว้สูง เช่น 90/90 แต่การกำหนดเกณฑ์ไว้สูงอาจพบปัญหาว่าไม่สามารถบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ การที่จะทำให้ผู้เรียนส่วนมากทำคะแนนได้จนเต็ม มีค่าเฉลี่ยจนเต็ม คือ ร้อยละ 90 ขึ้นไปไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นจึงไม่ค่อยพบว่ามี การตั้งเกณฑ์ 90/90 ในงานวิจัยบางเรื่อง ตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำกว่า 80 ทั้งด้านกระบวนการและผลโดยรวม เช่นตั้งเกณฑ์ 70/70 ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าเรื่องนั้นโดยธรรมชาติแล้วเป็นเรื่องที่ยาก เช่น วิชาเรขาคณิต เป็นต้น การตั้งเกณฑ์ไว้สูงจะพบว่าไม่อาจบรรลุผลได้ อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเกินไป เช่น ต่ำกว่า 70/70 ทั้งนี้เพราะถ้าสิ่งที่ครูพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพจริงแล้ว จะต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ได้ การตั้งเกณฑ์ 50/50 หรือ 60/60 แสดงถึงว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดยเฉลี่ยครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มหรือมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อย (60%) ซึ่งไม่น่าจะเพียงพอ ควรพัฒนาได้มากกว่านั้น

2. การเขียนเกณฑ์ 80/80 ไม่ได้หมายถึงอัตราส่วน หรือสัดส่วนระหว่างสองส่วนนี้ โดยทั่วไปไม่ได้แปลความหมายโดยนำมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้นครูผู้วิจัยอาจไม่เขียนในรูป 80/80 แต่เขียนในรูปอื่น เช่น 80,80 หรือแม้กระทั่งเขียนว่าใช้เกณฑ์ 80 % ทั้งกระบวนการและผลโดยรวมก็ได้ การเขียน 80/80 เป็นเพียงการแยกส่วนของประสิทธิภาพของกระบวนการ ซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหน้า กับประสิทธิภาพของผลโดยรวม ซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหลัง

3. ครูผู้วิจัยอาจตั้งเกณฑ์ 2 ส่วนไม่เท่ากันก็ได้ เช่น ตั้งเกณฑ์เป็น 70/80 ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพของกระบวนการใช้ 70 % ส่วนประสิทธิภาพของผลโดยรวมใช้ 80 % ซึ่งไม่นิยมกำหนดในลักษณะดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นที่จะทำอะไรให้สอดคล้องกับความนิยม ข้อสำคัญ คือ เหตุผลเบื้องหลังของการตั้งเกณฑ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการตั้งเกณฑ์แบบนั้นมีความเหมาะสมมีเหตุผลที่คิดว่า

จากเกณฑ์การพิจารณาประสิทธิภาพของแบบฝึกดังกล่าว สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ 75/75

ดัชนีประสิทธิผล

ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้น จากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ใช้จากการทดสอบ หลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะคิดถึงประสิทธิภาพทางการสอนและการวัด ประเมินผลทางสื่อ นั้น ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 667) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จ , ผลที่เกิดขึ้น

วิเชียร วิทญญต (2547 : 18) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพขององค์การว่า ความมีประสิทธิภาพขององค์การ ประกอบด้วยความมีประสิทธิภาพของบุคคลและของกลุ่มรวมกัน มุมมอง ความมีประสิทธิภาพขององค์การ ก็โดยพิจารณาว่า ความมีประสิทธิภาพขององค์การนั้นมีมากกว่า ผลบวกของความมีประสิทธิภาพของบุคคลและของกลุ่มรวมกัน องค์การที่จะมีผลการดำเนินงานที่ดี

พิภพ ช้างเงิน (2547 : 10) ได้อธิบายถึงการวัดหรือประเมินความมีประสิทธิภาพขององค์การ ว่า การวัดความมีประสิทธิภาพไม่ควรวัดเพียงเฉพาะปริมาณผลผลิตที่ได้ออกมาหรือ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องวัดขนาดความสำเร็จด้วยว่าบรรลุผลสำเร็จถึงขนาดไหน โดยวัดอีก 2 ทาง ได้แก่การ วัดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลผลิตที่ทำได้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และวัดความสามารถขององค์การว่าช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกตำแหน่งหน้าที่ ระดับชั้นให้ดีขึ้น และช่วยตอบสนองความต้องการได้เพียงใด

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จที่ได้จากการเปรียบเทียบค่าผลลัพธ์ของงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยวัดใน 2 ด้านคือ วัดผลผลิตที่ทำออกมาว่าถึงเป้าหมายหรือไม่และวัดความสามารถขององค์การว่าช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกคนให้ดีขึ้น และช่วยตอบสนองความต้องการหรือไม่

การหาดัชนีประสิทธิผล

เชษฐ กิจระการ และสมนึก กัททิษณี (2545 : 30-36) ได้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการของสื่อ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) สรุปได้ว่า เป็นการพิจารณาที่เน้นกระบวนการ (E_1) กับผลลัพธ์ของสื่อ (E_2) ที่ใช้ ถ้าหากผู้วิจัยต้องการพิจารณาต่อไปว่าแผนการเรียนหรือสื่อที่สร้างขึ้น

ยังมีคุณภาพในแง่มุมมองอื่นอีกหรือไม่ ก็สามารถพิจารณาได้โดยดูพัฒนาการของนักเรียน คือ พิจารณาก่อนหรือหลังการเรียนเรื่องใด ๆ นักเรียนได้พัฒนาหรือมีความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ หรือเพิ่มขึ้นเท่าไร ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากการคำนวณหาค่า t-test แบบ Dependent Samples หรือหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีรายละเอียดดังนี้

1. การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่า t-test แบบ Dependent Samples เป็นการพิจารณาว่านักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ โดยทำการทดสอบนักเรียนทุกคนก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) แล้วนำมาหาค่า t-test แบบ Dependent Samples หากมีนัยสำคัญทางสถิติก็ถือได้ว่านักเรียนกลุ่มที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้ ดังตัวอย่างในตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การทดสอบ	N	\bar{X}	S	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	40	30.36	2.46	185	2,131	5.11**
หลังเรียน	40	52.42	6.36			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่าคะแนนหลังสอนสูงกว่าคะแนนก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเชื่อถือได้ว่าสื่อที่ใช้ประกอบการสอนส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้น (แต่ไม่ได้ระบุว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเท่าไร)

ถ้าผลการทดสอบค่า t-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างเชื่อถือไม่ได้ (เพิ่มขึ้นไม่มากพอที่จะเชื่อถือได้)

2. การพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล มีสูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

หรือ

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ	P_1	หมายถึง ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
	P_2	หมายถึง ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
	Total	หมายถึง ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ตัวอย่างการคำนวณแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 การหาประสิทธิภาพของสื่อ

ผลคูณของจำนวนนักเรียน กับคะแนนเต็ม	ผลรวมของ คะแนนหลังเรียน	ผลรวมของคะแนน ก่อนเรียน	E.I.
20×30	412	100	0.6240

จากตาราง 2 แสดงว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40

การหาค่า E.I. เป็นการพิจารณาพัฒนาการในลักษณะที่ว่าเพิ่มขึ้นเท่าไร ไม่ได้ทดสอบว่าเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งค่าที่แสดงคะแนนที่เพิ่มขึ้น 0.6240 นั้น เรียกว่า หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และเพื่อให้สื่อความหมายกันง่ายขึ้นจึงแปลงคะแนนให้อยู่ในรูปร้อยละ เช่น จากค่าดัชนีประสิทธิผล 0.6240 คิดเป็นร้อยละ 62.40

สูตรหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) จะเขียนในรูปร้อยละก็ได้ ซึ่งผลการคำนวณจะได้เท่ากับผลการคำนวณคะแนนดิบ สูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

หรือ

$$E.I. = \frac{p_2 \% - p_1 \%}{100 - p_1 \%}$$

ข้อสังเกตบางประการที่เกี่ยวกับค่า E.I

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่างจะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่าคะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่า ระบบการเรียนการสอนหรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพ จะยกตัวอย่างค่า E.I. ให้ดูหลายๆ รูป ดังนี้ (ในที่นี้สมมุติว่า มีนักเรียน 20 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

1.1 ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคนได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) ถ้าผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ (ได้คะแนนเต็มทุกคน) ค่าของ E.I. จะเป็น 1.00 ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{600 - 0}{600 - 0} = 1.00 \dots \textcircled{1}$$

$$E.I. = \frac{600 - 200}{(20 \times 30) - 200} = 1.00 \dots \textcircled{2}$$

จากสมการที่ ① แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนทุกคนทำผิดหมดทุกข้อ แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน แต่จากสมการที่ ② แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนรวมจำนวนหนึ่ง แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน

สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอ ไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะได้ทำอะไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนตามที่ต้องการ

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียนค่า E.I. จะเป็นลบซึ่งต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{600 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{-200}{100} = -2.00$$

ลักษณะเช่นนี้ถือวาระบบการเรียนการสอนหลังใช้สื่อล้มเหลว และเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. ค่าหรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอนต่ำหรือน้อยกว่าคะแนนก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหาค่า E_1/E_2 มาก่อนค่า E_2 หรือคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งจะเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้นหากคะแนนหลังสอนต่ำหรือมากกว่าคะแนนก่อนสอน ค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด ดังตัวอย่างคะแนนหลังสอนในข้อ 1.2 ค่า E_2 จะเป็นดังนี้

$$E_2 = \frac{300}{600} \times 100 = 50\% = E_2$$

จะเห็นว่าค่า E_2 ก็จะไม่ผ่านตั้งแต่ต้น จึงไม่จำเป็นต้องหาค่า E.I. ตามมา แต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์ การหาค่า E.I. ก็น่าจะมีค่าสูงไปเอง

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไรหรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อย เพราะเป็นว่านักเรียนกลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหาย เช่น ตัวอย่าง ค่า E.I. 4 ค่าต่อไปนี้

$$\frac{600 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{100}{100} = 1.00 \dots \textcircled{1}$$

$$\frac{550 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{50}{100} = .50 \dots \textcircled{2}$$

$$\frac{550 - 400}{(20 \times 30) - 400} = \frac{150}{100} = .75 \dots \textcircled{3}$$

$$\frac{550 - 200}{(20 \times 30) - 200} = \frac{350}{400} = .87 \dots \textcircled{4}$$

สมการ ① ค่า E.I. = 1.00 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนมีความรู้ในเรื่องที่ครูสอนสูงแล้ว หลังสอนเสร็จนักเรียนทุกคนมีความรู้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ก็สามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนเต็มทุกคน จะเห็นว่าคะแนนต่างกันเล็กน้อย คือ $600 - 500 = 100$ คะแนน แต่ค่า E.I. ก็มีค่าสูงสุด คือ 1.00

สมการ ② คะแนนหลังเรียนกับคะแนนก่อนเรียนห่างกันไม่มากแม้จะทำให้ค่า E.I.ต่ำคือเท่ากับ .50 ก็ไม่ได้แปลว่าไม่ดี หรือมีพัฒนาการน้อย ต้องแปลความว่าโดยถั่วเฉลี่ยก่อนเรียนนักเรียนมีความรู้มากอยู่แล้ว หลังเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย ก็เกือบได้คะแนนเต็ม

สมการ ③ และ ④ คะแนนก่อนเรียนมีน้อย แสดงให้เห็นว่า มีความรู้ก่อนเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมาก ค่า E.I. จึงสูงเป็น .75 หรือ .87 ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ไม่ควรแปลว่าดีกว่าค่าในสมการ ① หรือ ② ซึ่งได้ค่า E.I. เป็น 1.00 หรือ .50 เพราะนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจากสมการที่ ① หรือ ② นั้น เขามีความรู้ก่อนเรียนสูงอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นเรื่องดี และมักจะเป็นลักษณะของนักเรียนกลุ่มเก่ง

สรุปได้ว่าค่า E.I. ที่เกิดจากนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ เพราะไม่ได้เริ่มจากฐานของความรู้ที่เท่ากัน ค่า E.I. ของแต่ละกลุ่มก็ควรอธิบายพัฒนาการ เฉพาะกลุ่มนั้น

2. การแปลผลถ้า E.I. ได้ตารางในบทที่ 4 (ผลการวิเคราะห์ข้อมูล) ของวิทยานิพนธ์ (Thesis) หรือการค้นคว้าอิสระ (Independent Study) มักจะใช้ความไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจ ความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น จากตัวอย่างในตาราง 2 E.I. มีค่าเท่ากับ 0.6240 ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริง ค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 เพราะคิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุดเป็น 1.00 ดังนั้น ถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 100 E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6420 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือ คิดเป็นร้อยละ 62.40” (ไม่ใช่แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40)

3. ถ้าค่า E_1/E_2 ของแผนการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อหา E.I. ด้วย พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่งที่น่าพอใจ หากคำนวณค่าความคงทนด้วยโดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples ดังกล่าวมาแล้วในสูตรที่ 1 ก็ไม่ได้แปลว่าจะไม่มีนัยสำคัญ(เพราะ ผู้วิจัยคาดหวังว่าหากสื่อหรือแผนการเรียนรู้มีคุณภาพ ผลการเรียนรู้หลังสอนเมื่อผ่านไประยะหนึ่ง เช่น ผ่านไป 2 สัปดาห์ กับผลการเรียนรู้หลังเรียนจบจะต้องไม่แตกต่างกัน)

กรมวิชาการ (2545 : 58) ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เป็นค่าแสดงความก้าวหน้า ของผู้เรียน ดัชนีประสิทธิผลควรมีค่า 0.5 ขึ้น สูตรกรณีผู้เรียนทั้งกลุ่ม

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมคะแนนหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}$$

E.I. แทน ดัชนีประสิทธิผล

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 157 -159) กล่าวว่าในการวิเคราะห์หาประสิทธิผลของ สื่อ วิธีสอน หรือนวัตกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและพัฒนาขึ้นว่ามีประสิทธิผล (Effectiveness) เพียงใด ก็จะนำสื่อที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุดที่เหมาะสม แล้วนำผล การทดลองมาวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผล

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2546 : 170) ได้กล่าวถึงดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า ค่าที่คำนวณ จะได้เป็นทศนิยม ซึ่งค่าทศนิยมที่ได้ถ้ามีค่าใกล้ 1 มากเพียงใดยิ่งแสดงว่าสื่อนั้นมีประสิทธิภาพมาก ข้อมูลที่นำมาใช้ในการคำนวณ มาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งการทดสอบก่อนเรียน และการทดสอบหลังเรียน

ดัชนีประสิทธิผล สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนซึ่งเป็นตัววัดว่า ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงเป็นร้อยละ หาค่าสูงสุดที่เป็นไปได้ นำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียน ได้เท่าไรแล้วหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ ดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าคะแนนหลังเรียนเท่ากับคะแนนก่อนเรียน ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับศูนย์ และหากคะแนนหลังเรียนมากกว่าคะแนนก่อนเรียน ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่ามากกว่าศูนย์

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินนวัตกรรม โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนใช้นวัตกรรม ซึ่งเป็นการวัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในระดับใด ทดลองใช้นวัตกรรมกับผู้เรียน เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังการใช้นวัตกรรม แล้วนำคะแนนที่ได้นำมาหาประสิทธิผล โดยค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 แล้วในการแปลความหมายของดัชนีประสิทธิผลจะแปลความหมายในรูปร้อยละ โดยถ้าค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 1 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 100

ความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการเรียนรู้มีความจำเป็นและสำคัญมากในวิชาคณิตศาสตร์ เพราะธรรมชาติของการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์นั้น ต้องใช้ความพึงพอใจเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้เนื้อหา ซึ่งมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 775) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง พอใจชอบใจความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องของความรู้สึกที่มีความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่และความพึงพอใจจะส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามความพึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่มีวันสิ้นสุด เปลี่ยนแปลงได้เสมอ ตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมบุคคลจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่เคยพึงพอใจมาแล้ว ฉะนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องสำรวจตรวจสอบความพึงพอใจในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรตลอดไป ทั้งนี้เพื่อให้งานสำเร็จ ลุล่วงตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานที่ตั้งไว้

วิรุฬ พรรณเทวี (2542 : 11) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่ง สิ่งใดอย่างไร

ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดี จะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย

อุบลลักษณ์ ไชยชนะ (2543 : 36) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นไปตามความคาดหวังที่จะทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ได้ยิ่งขึ้น

ทัศนีย์ สิงห์เจริญ (2544 : 52) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดีของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ความรู้สึกที่เกิดจากการที่ได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนเช่น สภาพแวดล้อมในห้องเรียน เนื้อหาวิชาที่ได้รับจากการเรียน ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จในการเรียนได้

ฉัฐกานต์ ดันทิพย์ (2547 :36) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงใจเป็นความรู้สึกในทางบวก ความรู้สึกที่มีสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จและผลตอบแทนจากการปฏิบัติงานตามที่บุคคลนั้นปรารถนา ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่น มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน

วัชรินทร์ กาวีชา (2548 :38) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกที่มีสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จและผลตอบแทนจากการปฏิบัติตามที่บุคคลนั้นคาดหวังหรือต้องการทางด้านวัตถุและจิตใจ ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน

กู๊ด (Good. 1973 : 320) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง คุณภาพหรือระดับความพอใจซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติของบุคคลต่อกิจกรรม

โวลแมน (Wolman. 1973 : 384) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ทำที่ต่างๆ ไปที่เป็นผลมาจากทำที่มีต่อสิ่งต่างๆ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรม
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล
3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปความหมายของความพึงพอใจได้ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งๆ ที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้

เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นสุข เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งที่ขาดหายไป ความพอใจจะทำให้บุคคลเกิดความสุขหรือสนองความต้องการทำให้เกิดความสุข รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยทำให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการเรียนจะเกิดต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างมากระตุ้นบุคคลให้เกิดความพึงพอใจได้นั้นจะต้องมีการจูงใจให้เกิดขึ้น แรงจูงใจหรือการจูงใจหมายถึงการชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความพอใจ ซึ่งมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ดังนี้

แมนฟอร์ด (Manford. 1972 ; อ้างถึงใน สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชติ โพธิ์ทอง. 2542 : 162) ได้จำแนกความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจงานจากผลการวิจัยออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มความต้องการทางด้านจิตวิทยา กลุ่มนี้ได้แก่ มาสโลว์ (Maslow), เฮอริเบอร์ (Herzberg) และ ลิเคิร์ต (Likert) โดยมองความพึงพอใจงานเกิดจากความต้องการของบุคคลที่ต้องการความสำเร็จของงานและความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น

2. กลุ่มภาวะผู้นำมองความพึงพอใจงานจากรูปแบบและการปฏิบัติของผู้นำที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กลุ่มนี้ได้แก่ เบรก, เมาทั้น และฟิเตอร์ (Blake, Mouton & Fiedler.)

3. กลุ่มความพยายามต่อรางวัล เป็นกลุ่มที่มองความพึงพอใจจากรายได้ เงินเดือน และผลตอบแทนอื่น ๆ กลุ่มนี้ ได้แก่ กลุ่มบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ (Manchester Business School)

4. กลุ่มอุดมการณ์ทางการจัดการมองความพึงพอใจจากพฤติกรรมการบริหารงานขององค์กร ได้แก่ ทรอเจียร์ และ กูเดอร์ (Crogier & Coulder)

5. กลุ่มเนื้อหาของงานและการออกแบบงาน ความพึงพอใจงานเกิดจากเนื้อหาของตัวงาน กลุ่มแนวคิดนี้มาจากสถาบันทาวิสตอค (Tavistock Institute) มหาวิทยาลัยลอนดอน ไวท์เฮด (Whitehead. 1976 : 1-41) กล่าวถึง การสร้างความพึงพอใจ จากขั้นตอนของการพัฒนาว่า มี 3 ขั้นตอน คือ จุดขึ้น จุดแย้ง และจุดปรับ เพื่อใช้ในการศึกษาว่าการสร้างความพึงพอใจการทำความกระจำและการนำไปใช้ในการเรียนรู้ใด ๆ ควรเป็นไปดังนี้

การสร้างความพึงพอใจ หมายถึง นักเรียนรับสิ่งใหม่ ๆ มีความตื่นเต้น พอใจในการได้พบและเก็บสิ่งใหม่

การทำความกระจำ หมายถึง มีการจัดระบบระเบียบให้คำจำกัดความ มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน

การนำไปใช้ หมายถึง การนำสิ่งใหม่ที่ได้มาไปจัดสิ่งใหม่ที่จะได้พบต่อไปเกิด
ความตื่นเต้นที่จะเอาไปจัดสิ่งใหม่ที่เข้ามา

โคร์แมน (Korman. 1977 ; อ้างถึงในสมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง. 2542 :
161-162) ได้จำแนกทฤษฎีความพึงพอใจในงานออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ทฤษฎีการสนองความต้องการ กลุ่มนี้ถือว่าความพึงพอใจ ในงานเกิดจาก
ความต้องการส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลที่ได้รับจากงานกับการประสบความสำเร็จ
ตามเป้าหมายส่วนบุคคล
2. ทฤษฎีการอ้างอิงกลุ่ม ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ
คุณลักษณะของงานตามความปรารถนาของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกให้กลุ่มเป็นแนวทางในการประเมินผล
การทำงาน

จากแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วน
เลือกเรียนตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม
ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

สรุปตามแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนที่
จะทำให้ผลการเรียนเป็นไปในทางบวก ย่อมขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับ
การตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเกิดความสมบูรณ์ในชีวิตมากขึ้น
เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจะนำมาใช้ส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียน
ให้กับผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จินตนา พรหมเมตตา (2548 : 51 -54) ได้ทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอัญสัมพัญ
นครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวนนักเรียน
30 คน เครื่องมือคือแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมและเพลง ผลการวิจัยพบว่านักเรียน
ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเกมและเพลงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ
82.67 ซึ่งจะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้
สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เกวรินทร์ สุขเกตุ (2550 : 50 -51) ได้ทำการวิจัย เรื่องการใช้กิจกรรมเพลง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิเลศวินทยา จังหวัดลำพูน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 32 คน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนเกือบทั้งหมดมีความสามารถทางการพูดอยู่ในเกณฑ์ดี และมีความรู้ด้านคำศัพท์อยู่ในระดับดีมาก และคตินั้นเป็นเพราะว่าการใช้กิจกรรมเพลงเป็นสื่อการสอนทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย สนุกไปกับจังหวะดนตรี เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และไม่เจินอายุเวลาพูด มีความมั่นใจในการสนทนา ได้ตอบมากขึ้น

ทานตะวัน เทียมถนอม (2550:บทคัดย่อ) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้ โดยใช้เพลงจากผลการทดสอบหลังเรียน นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เห็นการพัฒนาของตนเองอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีความสุข สนุกสนานเพลิดเพลินไปกับบทเพลงในเวลาเรียน เกิดความจำที่คงทนอันจะส่งผลเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับสูงต่อไป จากผลการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยทำให้มองเห็นว่า เพลงเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน ก็เกิดการจดจำที่เร็วขึ้นและยาวนาน และส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

ดวงเพชร นาอุดม (2551 : 134 – 1391) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้การตอบสนองด้วยท่าทาง เกมและเพลง สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 คน ผลการวิจัยพบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้การตอบสนองด้วยท่าทาง เกมและเพลงแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจคำศัพท์เพิ่มขึ้นและยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต่อไป

อังคณา จันทะแสง (2551 : 48 -51) ได้ศึกษาการฝึกออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านค้อเมืองแสน อำเภอขามน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 29 คน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 วงจร คือวงจรถิ่น ฝึกออกเสียง

วจรที่ 2 แก้ปัญหาการออกเสียง วจรที่ 3 แก้ปัญหาการออกเสียงเฉพาะที่มีปัญหาโดยใช้เพลงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้เพลงเพื่อฝึกออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วนักเรียนมีการพัฒนาการออกเสียงคำศัพท์และออกเรียนคำศัพท์ได้ถูกต้องมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเพลงช่วยฝึกการออกเสียงมากขึ้น โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย เช่นเสียงสระ พยัญชนะ เสียงที่เชื่อมคำ เชื่อมประโยคและจังหวะ เป็นต้น ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ายากที่เรียน มีความหมาย น่าสนใจและสนุก และเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

คะนิงนิจ จันทรแก้ว (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เพลงประกอบและไม่ใช้เพลงประกอบ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองที่เรียน โดยแผนการเรียนรู้ที่มีเพลงประกอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียน โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีเพลงประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่เรียน โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเพลงประกอบ ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ การจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ประภัสสร พึ่งอินทร์ (2552 : 80) ที่ได้ทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอน เรื่องการพัฒนาชุดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการฟัง การพูดโดยใช้เพลง พบว่าชุดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ 83.24/89.49 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 70/70 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการวิจัยพบว่าสื่อการสอนเพลงภาษาอังกฤษมีผลทำให้ผู้ฟังมีความพึงพอใจในการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งด้านงานผลิตเพลงและด้านเนื้อหา คำศัพท์ที่ใช้ในเพลง และผู้เรียนยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความบันเทิง คลายเครียด สร้างความมั่นใจในตนเองและสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน

ปิยาณี บุรณะชาติ และคณะ (2552 : 49-54) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำความหมายของคำศัพท์ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นสมาชิกชมรมภาษาอังกฤษภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนเซนต์โยเซฟนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 25 คน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์โดยการใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำความหมายของคำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมเพลงทำให้ความรู้ด้านคำศัพท์สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากเพลงก่อให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลายจากความเครียดและวิตกกังวล เกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย จึงทำให้เรียนรู้ได้ดี

อัจฉริย์ กองมรสายชล (2552 : 41-45) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านคำศัพท์และศึกษาความสามารถด้านการฟัง พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับต้น โดยใช้กิจกรรมเพลงที่มีเนื้อเรื่อง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษหลัก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนที่ใช้กิจกรรมเพลงที่มีเนื้อเรื่องและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ด้านคำศัพท์ และแบบประเมินความสามารถด้านการฟัง พูด ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเพลงที่มีเนื้อเรื่อง มีส่วนอย่างมากในการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ และทักษะในการฟัง พูดของนักเรียน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากคะแนนความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนสูงขึ้น และทักษะในการฟัง พูดของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ในชั้นเรียนที่นักเรียนมีส่วนร่วมนั้นเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสามารถของนักเรียน ดังนั้นกิจกรรมเพลงที่มีเนื้อเรื่อง จึงมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์และทักษะการฟัง พูดได้เป็นอย่างดี

วิจัยต่างประเทศ

ริดเดลล์ (Riddell. 1990 : 1543-A) ได้ศึกษาเกมการร้องเพลงดั้งเดิมของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาในนครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย เพื่อพัฒนาวิธีการสอนใหม่ ผู้วิจัยตั้งใจจะเปรียบเทียบลักษณะของเกมดนตรีระหว่างเด็กในนครลอสแอนเจลิสกับเกมดนตรีสำหรับเด็กในชนบท ซึ่งนักดนตรีวิทยาด้านชาติพันธุ์จำเพาะ ในต่างประเทศ ได้ศึกษาไว้ ผลการศึกษาที่เสนอครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์แบบประสพการณ์ที่อาศัยแหล่งความรู้เกี่ยวกับเกมร้องเพลงที่เลือกมาศึกษาผลการศึกษาพบว่าลักษณะของเกมการร้องเพลงมีความสำคัญและทำให้เกิดผลสำเร็จในด้านการเรียนรู้ของเด็กอย่างกว้างขวาง

เรย์ (Ray. 1998 : 2571-A) ทำการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในรูปแบบที่เป็นตัวหนังสือและเพื่อทดสอบนำร่องหลักสูตรดนตรีประกอบภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้มีแผนการสอนทัศนูปกรณ์และเทปเสียง ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรนี้มานานกว่า 24 ปี ในฐานะครูดนตรีประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนก่อนอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พูดสองภาษา จำนวน 14 ห้อง ผลการศึกษาค้นพบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 93 ของนักเรียนกลุ่มดนตรีเชิงทดลองเพิ่มระดับภาษาขึ้นหนึ่งระดับขึ้นไป เมื่อเทียบกับ ร้อยละ 23 ของกลุ่มควบคุม และครูร้อยละ 93 แสดงความเชื่อมั่นในการนำหลักสูตรไปใช้ แม้แต่ครูที่ได้รับการฝึกอบรมน้อยก็ยังสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จ

แซคส์ (Sacks, 2000 : 327-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่ครูผู้สอนใช้พัฒนาทักษะการฟังและพูดให้กับนักเรียนที่เรียน ภาษาอังกฤษในประเทศเกาหลี การออกเสียงภาษาอังกฤษจะไม่เหมือนกับสำเนียงการออกเสียง ของคนเกาหลี นักเรียนในเกาหลีที่เรียนภาษาอังกฤษต้องเจอกับปัญหาหลายอย่าง ในการออกเสียง ภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศในเกาหลีส่วนมากจะเน้นหลัก ไวยากรณ์ในการสอน ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาจำนวนมาก สิ่งที่สำคัญที่จะต้องเผยแพร่และกลั่นกรองตามทฤษฎี หลักการสอนภาษาที่สองจึงเป็นหน้าที่ของครูที่สอนที่จะต้องช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังไม่เก่ง ภาษาอังกฤษอย่างไรก็ตามการใช้โปรแกรม ESOL สอนภาษาอังกฤษด้วยเพลงเป็นสิ่งที่ไม่ให้ ประโยชน์ต่อผู้เรียนผู้วิจัยได้ติดตามวิธีการหรือทฤษฎีการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษโดยวิธีเขียน เรียงความเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โดยวิธีการออกมารายงานหน้าชั้นเรียน ข้อคิดเห็นของนักเรียน ในการเรียนภาษาอังกฤษมีว่า ในการเรียนภาษาอังกฤษควรที่จะมีคนครี หรือ เพลงมาประกอบบ้าง พอสมควร จากการศึกษาการวิจัยสรุปผลได้ว่า การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนภาษาอังกฤษวิธีธรรมดา กับกลุ่มที่เรียนภาษาอังกฤษด้วยเพลง กลุ่มที่เรียนภาษาอังกฤษ ด้วยเพลงจะมีคะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติ

สันตะลา (Santala, 2003 : 365) ได้ศึกษาเชิงตีความเกี่ยวกับลักษณะของครูคนตรี เพศชาย ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรธานีโอ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 คน เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับครูตัวอย่างที่พบในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างนี้เห็นว่าครูคนตรีต้องเตรียมพร้อมที่จะทำงาน นอกเหนือจากสัญญาจ้างที่ทำไว้ หลายๆ ชั่วโมง จึงนำมาใช้เป็นตัวอย่างได้ ซึ่งผูกมัดเกี่ยวกับเวลา ทำให้ครูทุ่มเทให้กับการสอน คนตรีมากยิ่งขึ้นประการต่อมากลุ่มตัวอย่างก็ต้องทุ่มเทกับการสอนคนตรีมากขึ้น และมีความผูกพันกับนักเรียนรวมทั้งต้องเสียสละในด้านสัมพันธภาพ ประการสุดท้ายคือ ความมั่นคง ด้านการเงิน ความรักคนตรี และพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับข้อค้นพบเหล่านี้กับวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษา

เคร็ค (Krech, 2004 : 2180-A) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบการฝึกระเบียบวิธีการ เพื่อปรับปรุงความเข้าใจเสียงพูดสำเนียงต่างประเทศของผู้พูดภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษา การสะกด การเขียนเสียง และการถอดเสียงพูดที่เป็นสำเนียงต่างประเทศนั้นได้รับการพิจารณา จากทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการแบบฐานขึ้นและแบบขอลงในการรับรู้เสียงพูด การถอดเสียงพูด สนับสนุนจุดมุ่งเน้นที่ความหมายและนำไปสู่การปฏิบัติการดำเนินการแบบขอลงในขณะที่การ เขียนเสียงพูดส่งเสริมความเอาใจใส่ต่อการออกเสียงพูดที่เน้นสำเนียงหนัก และให้มีการปฏิบัติการ ดำเนินการแบบฐานขึ้น นอกจากนี้ ภาระงานยังสนับสนุนการเรียนรู้ที่กระฉับกระเฉงและชัดเจน

ผลการฝึกให้เห็นการปรับปรุงความเข้าใจเสียงพูดที่เน้นสำเนียงหลังการฝึกประมาณ 1 ชั่วโมง การงานการเขียนเสียงเบื้องต้น ปรับปรุงความเข้าใจการเปล่งเสียงพูดสั้นๆ ที่ไม่มีบริบท ซึ่งมีสิ่งบอกให้ทางความหมายและทางวากยสัมพันธ์บ้างเล็กน้อย ซึ่งชี้แนะว่าความเอาใจใส่ต่อการออกเสียงที่เน้นสำเนียงนั้นช่วยการรับรู้เกี่ยวกับส่วนของเสียงพูดที่แยกจากกันชัดเจน ในทางตรงกันข้ามภาระงานการถอดความมักจะปรับปรุงการรับรู้กลุ่มตัวอย่างเสียงพูดที่ยาวกว่า ซึ่งสื่อแสดงว่าความเอาใจใส่ต่อความหมายอาจจะเป็นประโยชน์มากขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอน โดยใช้เพลง สรุปได้ว่า วิธีสอนเพลงเป็นสื่อที่ใช้ประกอบการสอนที่ดีเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลายและไม่วิตกกังวล เกิดความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนกล้าที่จะออกเสียงคำศัพท์มากขึ้น นอกจากนี้วิธีการสอน โดยใช้เพลงยังช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดความพยายามที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนเป็นการส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งทักษะด้านการฟังและการพูด รวมถึงความสามารถด้านคำศัพท์ของผู้เรียนได้ดีขึ้นด้วย